

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Olim
Primarij Theologiae Professoris emeriti, Opvs De Triplici
Virtute Theologica, Fide, Spe, Et ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1622

Disputatio 9. De Ecclesia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93448)

Alius etiam
locus D. Th.
exponitur.

gendum, quando hominem certum non reddit de reuelatione diuina; vel quando instinctus quidam est solummodo practicus; secus vero, si certus homo reddatur, instinctum esse à Spiritu Sancto. Distinctio tamē, & differentia aliorum graduum, recte explicatur à D. Thoma; tota vero illa iniquitas in perfectione accidentaria consistit, atque intelligenda semper est, ceteris paribus. Iam verò quod addit, eam prophetiam, quæ de rebus est aliàs naturæ lumine cognoscibilibus, deficere à vera ratione prophetiz, intelligendum venit, vel de defectu secundum quid, ex parte obiecti materialis: vel quando inspiratio talis est, vt res illæ non cognoscantur sub diuina autoritate, sed solum per media propria ostensa per directionem internam Dei, vel per scientiam per accidens infusam, vt videtur accidisse Salomoni, in quo D. Thomas exemplum affert.

4. diuifio.

De hoc opere lib. 2.
de opere sex
dierum c. 2.
an. 7.

3. Hinc est quarta diuifio. Prophetia, alia communicatur in abstractione à sensibus, alia sine abstractione: ita Gregorius, & Augustinus supra. Secundus prophetiz modus frequentissimus est: primus vero pater in Petro Actor. 10. & vt mihi Patres exponunt, in Adamo, quando Deus illi soporem immisit. Vide Diuum Thomam, & Caietanum q.

Annotatio pro tribus subiectis disputationibus.

Sequentes disputationes nonam, decimam, & vndecimam, ex priori Authoris lectione hic adiecimus, eo quod inter eius opera commodior se non daret locus: neque enim æquum erat, illæ omnino vt perirent. Porro sicut nec repetendas duximus ex iisdem disputationibus sectiones illas, quas superius in hac posteriori lectione disputatione quinta ex instituto, & accuratè pertractantur, ita nec omittenda putauimus plura quæ in hisce disputationibus nona, & decima traduntur, esto ex iis non pauca in defensione fidei lib. 1. & 3. contineantur: ibi namque contra hæreticos peculiariter agens multis pepercit, quæ ipsi facile contemnunt, ab studiosis verò Catholicis non poterunt non grate accipi. Disputantium autem de Ecclesia longum catalogum attexit Bellarm. tom. 2. initio libri 3. de Ecclesia, vt mittam expositores D. Thom. 2. 2. quæst. 1. articulo 10. nominatim Banhes & Aragon, ac recentiores alios Salmeronem tomo 13. Azor tomo 2. lib. 5. à cap. 21. Bosium, Bouerium cum similibus.

DISPUTATIO NONA.

De Ecclesia.

E Ecclesia, præter illius indubitatam autoritatem, de qua supra in disputatione 5. à sectione 5. multa occurrunt consideranda, præsentis operi de fide affinia, & scholastici instituti propria, (aliàs enim argumentum amplissimum est, & his temporibus fulsime agitatum) quæ per sequentes sectiones nouem ordinatum explicabuntur.

SECTIO I.

An, & quid sit Ecclesia, & quibus ex partibus constet.

Vocis Ecclesie origo, & significatio.

Primum explicandum est, quid nomen Ecclesie significet, est enim Græcum conuocationem significans à verbo *ἐκκαλέω* id est, conuoco: Translatum verò fuit ad significandum conuocatam congregationem, & propterea rebus tantum rationalibus tribuitur, quia solum illæ vim vocis sentire possunt, & ideo illarum tantum est conuocari, in quo differt nomen Ecclesie à nomine Synagoga, nam hoc simpliciter quæcunque congregationem significat: vnde brutorum, & animalium gregi attribui

Synagoga quid.

172. articulo 3. Quinta diuifio. Prophetia, alia est in somniis, vt S. Iosephi Matth. 1. Alia in vigilia, vt Zachariæ Luc. 1. & hanc posteriorem præfert prior Diuus Thomas quæst. 174. art. 3. (quanuis libro 2. contra gent. cap. 81. ad 5. rationem, dixerit dispositionem somnij esse aptiorem ad recipiendum reuelationem propheticam, quantum ad impressionem specierum) quia est inepta ad iudicandum. Non enim potest, qui propheticam reuelationem in somnijs recipit statim perfectè iudicare, donec in vigilia perfectè attendat, nisi Deus imprimat altiori modo species, & subleuet hominem ad intelligendum sine tanta dependentia à sensibus. Sexta diuifio Prophetiz esse potest, vt alia sit immediatè à Deo, qualis est purè intellectualis: alia per Angelos, quales aliæ magis sensibiles reuelationes: de qua diuisione, & similibus videri possunt Augustinus, & Gregorius supra, Irenæus lib. 4. cap. 37. De illa porro quæstione, quam D. Thomas definit 2. 2. quæst. 174. art. 4. Moysen fuisse maximum prophetarum, nihil, quod ad rem spectet, dicendum occurrit. De alia verò, quam art. 6. An, & quomodo prophetia successu temporum creuerint satis in superioribus dictum est disputatione secunda, sect. 6. & hæc de Prophetia.

potest, & propterea, vt August. Psal. 81. notauit Synagoga nomen populo antiquæ legis, nomen verò Ecclesie Christianorum congregationi accommodatum est, ad indicandam legis gratiæ perfectionem, id quod etiam notauit Hieron. seu potius Beda in illud prouerbiolum 5. In medio Ecclesie &c. itæque Isidor. lib. 8. Etymol. cap. 1. Ex his autem constat, vt notauit Chrysost. in orat. de S. Phylagonio tom. 3. non solum hominum sed etiam Angelorum congregationem posse Ecclesiam nominari: neque solum fidelium, sed etiam Beatorum, quæ proprie dicitur Ecclesia triumphans: à nobis autem solum instituitur sermo de Ecclesia militante. Et quanuis nomen Ecclesie interdum in Scriptura tribuatur, vel prælatis Ecclesie, vt Matth. 18. Dic Ecclesie, vel particularibus fidelium congregationibus, vt sæpe in Apocalyp. cap. 1. 2. & 3. & in epistolis Pauli Rom. 16. versu 5. 1. Corinth. 1. & 2. Corinth. 1. cum similibus, vel locis sacris ac templis in quibus fideles congregantur 1. Corinth. 11. versu 18. Iudith 6. nunquam verò etiam Ethnicorum congregationi, vt Act. 19. attamen in præsentis, nomine Ecclesie vtimur, quatenus significat, & solam, & totam congregationem fidelium hominum in Christo crediturum, quæ Psal. 21. Ecclesia magna dicitur, & merito Ecclesia militantis nomē sibi assumptit, quia, & omnes ad se vocat, neq̃ in ea est distinctio Iudei, & Græci, sed omnis qui credit in illum (scilicet IESVM) non confundetur Rom. 10. & Actor. 2. vobis, & omnibus, qui longe

In seque quocumque aduocauerit Dominus, est promissio. Quia scilicet nullus ad illam adiungitur, nisi diuinitus vocatus, quæ omnia, & alia multa de hoc nomine Ecclesia vide in capite Firmiter ex Concilio Lateranensi & capite Ecclesia ex Nicolao Papa de consecratione, distinctione prima, & in illis primi decretis, quæ Brucardus libro tertio à principio refert. Videri etiam possunt Cyprianus epistola secunda ad Cornelium, & libro de unitate ecclesiæ, Cyrillus catechesi vltima. Isidor. libro 8. Ethimolog. cap. 8. Aug. supra & Psalm. 77. Opratus libro contra Parmenianum, Beda in id Prouerb. 5. immedio Ecclesiæ, & synagoge, Gregor. 2. moral. c. 2. Raban. 1. libro de institutione clericorum capite primo, Turrecremata libro primo capite secundo Summæ de ecclesiâ. Hofius in confessione Polonica cap. 20. Et libro contra Prologomena Bientij, Pighius de Ecclesiâ. Hierarch. à principio, Driedo 4. de Ecclesiâ. dogmatib. cap. 1. Petrus Soto, prima parte defensionis contra Bætiū, Cocleus Philippica. 4. & libro de Scriptura secundo, & ecclesiæ auctoritate. Echius in enchirid. Cano. 4. de loc. Cañro lib. 6. aduersus hæreses à principio. Michael. de An. nin. to. 13. tractatuū p. 2. in c. 4.

Assent. & de fide.

Vnde probetur.

Assent.

Imbutur & explicatur.

Cap. Firmi-
ter
Cap. Eccle-
sia

Confirma-
tur ex patri-
bus

ratione.

Alia defi-
nitio est ius-
tissima.

clésiæ, nonnullas alias addi solere particulas, quas nos omittimus: partim quia fortasse veræ non sunt: partim quia sub data definitione comprehenduntur, qualis illa, debere membra ecclesiæ coniuncta esse cum vno capite Vicario Christi in terris, hoc enim ad veram fidei rationem, & professionem spectat, vt ex dicendis magis patebit.

4. Ex dictis vero facile colligitur, quæ sint vera Ecclesiæ membra. Nam primum constat Angelos non pertinere ad hanc ecclesiā, neque homines beatos, aut damnatos, neque etiam in purgatorio existentes animas, quauis de his nonnulli dubitarint, eò quod nondum videatur omnino esse extra viam, sed per fidem ambulent, & nobiscum quodammodo communicent, quandoquidē, & opera nostra illis prodesse possunt, & dispensatio, & influxus Vicarii Christi in terris ad illas se extendit. Quæstio tamen est de modo loquendi: prout vero nunc de ecclesiā militante loquimur (nam sub alia consideratione iam superius in disputatione 6. sect. 9. nu. 4. loquuti fuimus) simpliciter excludendæ sunt animæ purgatorij, quæ reuera iam non militant, & hoc sensu dici possunt esse extra viam, vnde suam ecclesiā illæ constituunt, quæ inter triumphantem, & militantem medium locum tener.

Corollar. 1.

5. Secundo constat non omnes homines viatores inter ecclesiæ membra esse numerandos, vt de paganis liquet, sed controuersia magna est in explicando, qui pertineant ad ecclesiā, qui verò excludendi ab ea sint. Ex definitione tamen data hæc breuis, & generalis regula colligi videtur, nimirum omnes, qui fidem habent, ecclesiæ membra esse, omnes verò qui illa carent extra ecclesiā constitui, contra quam variis modis erratum, & opinatum est.

Corollar. 2.

De hac controuersia late Bellar. lib. 3. de Ecclesiâ c. 8. vique ad 10.

6. Primus error negat fide constitui membra ecclesiæ, sed Dei prædestinatione, itaque omnes, & solos prædestinatos esse membra ecclesiæ, siue illi fidem habeant, siue non habeant. Ita Vualdenſes, & Ioannes Hus, & Vuiclep. damnati in Concilio Constantienſi sessione 15. & 26. Qui error aperte repugnat Scripturæ Sacræ, quæ ecclesiā unitatem refert in unitatem fidei, & baptismatis, vt videbimus, & patet Ioann. 1. quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt &c. ad Romanos 12. vnicuique Deus diuise mensuram fidei sicut enim in vno corpore &c. Præterea iuxta hunc errorem, qui semel est membrum ecclesiæ nunquam definit esse membrum, neque è contra, qui semel non esset populus Dei non posset incipere esse Dei populus, contra id ad Roman. 11. Aliquando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis. Et Ephel. 2. Vos qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi, & Pet. 1. Canonica capite 5. Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos &c. Sequitur præterea ecclesiā constare ex hominibus Gentilibus, hæreticis, paganis &c. Quia inter hos contingit multos esse prædestinatos: atque adeo è contra multos perfectos secundum præsentem iustitiam, non esse membra ecclesiæ, & consequenter, extra ecclesiā inuenisse iustitiam, vel certe non esse verè iustos, nec verè baptizatos, qui reprobi sunt. Tandem non esse verum Papam, nec verum Episcopum, qui præseitus est, quæ omnia dicti hæretici turpiter concedunt, Vide Augustin. 3. contra Parmenianum capite quarto, & Gregor. 7. moral. capite 11. & Vualdenſem libro secundo doctrinalis fidei antiquæ articulo 2. à cap. 8. Turrecremata libro primo cap. 56. Dried. 4. de ecclesiæ dogmatibus p. 2. cap. secundo. Pighium controuersia tertia.

1. error contra proximum coroll.

Expugnatur.

7. Pro hoc tamen errore, tria possunt nonnihil difficultatis afferre. Primum est id Ioan. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, & nemo rapiet eas de manu mea.

Arguitur 7. pro expugnatione nato errore.

N

vbi

Suarez. de Fide.

vbi soli predestinati dicuntur oues Christi, & tamen oues Christi membra sunt Ecclesie. Secundum est id primæ Ioan. secundo: *Ex nobis exterunt, sed non erant ex nobis, sicut essent ex nobis permansissent vique nobiscum.* Tertio Augustin. 5. de Baptismo cap. 27. inquit, *hortum conclusum*, Cantorum 4. significare ecclesiam, & intra se tantum predestinatos continere, & 3. doctrinæ Christianæ cap. 52. non esse re vera Domini corpus, qui cum illo non erit in æternum. Aduertendum tamen est, de ouibus Christi, & iustis interdum loqui Scripturam, & Patres secundum præscientiam, & prædestinationem Dei; interdum secundum præsentem iustitiam. Ita Aug. de correptione, & Gratia cap. 5. & de bono perseverantia c. 8. & tract. 45. in Ioann. docet interdum vocari oues, quæ sunt potentia tales, ac reuera futura aliquando sunt, quanvis nunc actu sint lupi. Et contra observandum quoque, nomine ouium in Scriptura significari, interdum, solos iustos, & predestinatos, vt Matth. 25. *statues oues à dextris &c.* interdum indifferenter omnes, vt Ioan. ultimo *pascue oues meas.* Psal. 78. *Nos autem populus tuus, & oues pascuæ tuæ.* Ezechiel 34. *ferè per totum.* In dicto ergo loco Ioan. 10. intelligi potest, sermonem esse de ouibus secundum prædestinationem: dicit enim Christus *alias oues habeo, &c.* loquiturq; de Gentibus, quæ nondum erant membra eius, vt D. Thom. explicat. Nec propterea soli predestinati sunt membra Christi, in cuius ouilectum sunt hædi. Matth. 25. Similiter secundum locum, per prædestinationem interpretatur Aug. de Baptismo c. 3. Et locis supra citatis, ac Hieron. Dialog. contra Luciferianos satis ante finem. Vide cap. *sic bono* de penitentia d. 4. & cap. *In domo* ibidem. Vnde sensus erit, *non erant ex nobis*, id est, ex electis, vel, non erant secundum præscientiam. Alij cum Augustino in illum locum interpretantur *non erant ex nobis*, quia exterius se Christianos simulabant, cum verè non essent, vel, *non erant ex nobis*, id est, ex veris Apostolis, & ministris: ita Cyprianus de vnitæ ecclesie. Eodem modo respondeo ad tertium, Augustinum scilicet aperte loqui secundum præscientiam: est enim illius consuetudo, interdum vocare solum veros filios, qui predestinati à Deo sunt, quia illi tantum verè obtinent hereditatem Patris, qui modus loquendi exponendus certè est, non imitandus. Attamen idem August. tract. 45. in Ioan. aperte dicit secundum Dei præscientiam multas oues esse extra Dei ecclesiam, & multos lupos intra. Idem habet libro 2. contra Cresconium cap. 34.

2. Error.

3. Error.

4. Error.

5. Error.

6. Error.

7. Error.

8. Error.

9. Error.

10. Error.

11. Error.

12. Error.

13. Error.

14. Error.

15. Error.

16. Error.

17. Error.

18. Error.

19. Error.

20. Error.

21. Error.

22. Error.

23. Error.

24. Error.

25. Error.

26. Error.

27. Error.

28. Error.

29. Error.

30. Error.

31. Error.

32. Error.

33. Error.

34. Error.

35. Error.

36. Error.

37. Error.

38. Error.

39. Error.

40. Error.

41. Error.

42. Error.

43. Error.

44. Error.

45. Error.

46. Error.

47. Error.

48. Error.

49. Error.

50. Error.

51. Error.

52. Error.

53. Error.

54. Error.

55. Error.

56. Error.

57. Error.

58. Error.

59. Error.

60. Error.

61. Error.

62. Error.

63. Error.

64. Error.

65. Error.

66. Error.

67. Error.

68. Error.

69. Error.

70. Error.

71. Error.

72. Error.

73. Error.

74. Error.

75. Error.

76. Error.

77. Error.

78. Error.

79. Error.

80. Error.

81. Error.

82. Error.

83. Error.

84. Error.

85. Error.

86. Error.

87. Error.

88. Error.

89. Error.

90. Error.

91. Error.

92. Error.

93. Error.

94. Error.

95. Error.

96. Error.

97. Error.

98. Error.

99. Error.

100. Error.

101. Error.

102. Error.

103. Error.

104. Error.

105. Error.

106. Error.

107. Error.

108. Error.

109. Error.

110. Error.

111. Error.

112. Error.

113. Error.

114. Error.

115. Error.

116. Error.

117. Error.

118. Error.

119. Error.

120. Error.

121. Error.

122. Error.

123. Error.

124. Error.

125. Error.

126. Error.

127. Error.

128. Error.

129. Error.

130. Error.

131. Error.

132. Error.

133. Error.

134. Error.

135. Error.

136. Error.

137. Error.

138. Error.

139. Error.

140. Error.

141. Error.

142. Error.

143. Error.

144. Error.

145. Error.

146. Error.

147. Error.

148. Error.

149. Error.

150. Error.

151. Error.

152. Error.

153. Error.

154. Error.

155. Error.

156. Error.

157. Error.

158. Error.

159. Error.

160. Error.

161. Error.

162. Error.

163. Error.

164. Error.

165. Error.

166. Error.

167. Error.

168. Error.

169. Error.

170. Error.

171. Error.

172. Error.

173. Error.

174. Error.

175. Error.

176. Error.

177. Error.

178. Error.

179. Error.

180. Error.

181. Error.

182. Error.

183. Error.

184. Error.

185. Error.

186. Error.

187. Error.

188. Error.

189. Error.

190. Error.

191. Error.

192. Error.

193. Error.

194. Error.

195. Error.

196. Error.

197. Error.

198. Error.

199. Error.

200. Error.

201. Error.

202. Error.

203. Error.

204. Error.

205. Error.

206. Error.

207. Error.

208. Error.

209. Error.

210. Error.

211. Error.

212. Error.

213. Error.

214. Error.

215. Error.

216. Error.

217. Error.

218. Error.

219. Error.

220. Error.

221. Error.

222. Error.

223. Error.

224. Error.

225. Error.

226. Error.

227. Error.

228. Error.

229. Error.

230. Error.

231. Error.

232. Error.

233. Error.

234. Error.

235. Error.

236. Error.

237. Error.

238. Error.

239. Error.

240. Error.

241. Error.

242. Error.

243. Error.

244. Error.

245. Error.

246. Error.

247. Error.

248. Error.

249. Error.

250. Error.

251. Error.

252. Error.

253. Error.

254. Error.

255. Error.

256. Error.

257. Error.

258. Error.

259. Error.

260. Error.

261. Error.

262. Error.

263. Error.

264. Error.

265. Error.

266. Error.

267. Error.

268. Error.

269. Error.

270. Error.

271. Error.

272. Error.

273. Error.

274. Error.

275. Error.

276. Error.

277. Error.

278. Error.

279. Error.

280. Error.

281. Error.

282. Error.

283. Error.

284. Error.

285. Error.

286. Error.

287. Error.

288. Error.

289. Error.

290. Error.

291. Error.

292. Error.

293. Error.

294. Error.

295. Error.

296. Error.

297. Error.

298. Error.

299. Error.

300. Error.

301. Error.

302. Error.

303. Error.

304. Error.

305. Error.

306. Error.

307. Error.

308. Error.

309. Error.

310. Error.

311. Error.

312. Error.

313. Error.

314. Error.

te, passus est enim Christus, ut Ecclesiam talem exhiberet, qualis erit in gloria. Ita Hieron. ibi, & Hier. 31. Bernardus serm. 3. de festo omnium Sanctorum: & in idem redit, quod August. secundo retract. cap. 18. & Dions Thomas 3. p. q. 8. art. 3. ad 1. dicunt, illam ecclesie puritatem esse finem, quem non omnino in hac vita ecclesia assequitur. Secundo dicendum, si de militante ecclesia verba illa exponantur, ut intelligit Concilium Toleranum 6. capite primo, accipi debere de toto propter precipuas partes, nimirum iustos, qui licet nonnulla peccata venialia non raro habeant, in Scriptura tamen interdum dicuntur immaculati, Psal. 17. & Psal. 118. Quod Augustinus late explicat libro de perfectione iustitiae; solum enim peccatum mortale, maculat simpliciter animam coram Deo. Ad secundam confirmationem fatemur peccatores esse dicendos membra mortua, & imperfecta, ut loquitur Tridentinum sessio 6. cap. 7. propter quod Cano, & alij eos vocant partes, & non membra, quia ratio, *membrum* est proprie viuendum, *pars* vero latius patet. Sciendum vero in corporibus, quae vitam aliquam perfectam viuunt, ut sentitua, Verbi gratia, si membrum talis vitae capax ea careat, simpliciter vocari mortuum quamvis aliquem inferioris vite gradum percipiat, sic manus vi sentiendi & mouendi cassa, mortua dicitur, quamvis nutririi modo aliquo possit peccatores ergo quoniam carent charitatis vita, quae est propria, & perfecta vita Ecclesiae, dicuntur mortua membra: sunt tamen membra, quia non carent omni motu vitae spiritualis cum retineant fidem, per quam Christo aliquantulum coniunguntur. Quoniam vero haec vnio imperfecta est, & ad salutem non sufficit, ideo Patres interdum, & comparatione facta ad iustos, & ad exaggerandum miserum peccatorum statum, illos videntur constituere extra Ecclesiam: ita videtur loqui Eutichianus Papa epistola 2. decretali. August. 1. contra Cresconium cap. 29. & libro 2. cap. 21. & 3. de doctrina Christiana cap. 32. & libro de Baptismo non semel: ex libro tamen 7. cap. 51. eius colligitur sensus cum scribit, bonos sic esse in domo Dei quae est Ecclesia, ut ipsi sint domus Dei, malos sic esse in Ecclesia, ut tamen non sint Dei domus, & tract. 3. in Ioannem, ait peccatores esse in Ecclesia, ut humores corruptos in corpore, sic etiam loquitur Euseb. 6. de demonstrat. Euang. cap. 18. Cyprian. lib. 1. epistola 6. ad Magnum, & alij, quos Hosius libro 5. contra Brentium, Turrecrem. lib. 1. capite 57. & Cano lib. 4. cap. 3. referunt. Ad vltimam confirmationem respondetur verum esse, nullos esse filios Dei, qui non sint etiam filij ecclesiae, & hoc solum velle Cyprianum: attamen in ecclesia non esse solum Dei filios, sed etiam vasa irae, ut dicit Paulus Roman. 9. Quamvis omnes fideles possent quodammodo dici filij, siue ratione fidei, & doctrinae, siue etiam ob regenerationem si baptizati sunt. Vide August. libro contra Petilianum, & alibi non raro.

13. Quarto, praeter errores citatos, sunt inter Catholicos aliae sententiae, quae praeter fidem requirunt in membris ecclesiae quandam externam coniunctionem, & inter se, & cum capite: Excludunt igitur, ab ecclesia schismaticos, atque excommunicatos, & ratio esse potest, quia vnitas ecclesiae, vnitas est vnus reipublicae, & ciuitatis: talis autem vnitas intelligi non potest sine coniunctione membrorum inter se, & cum capite siue principe, iuxta illud ad Romanos 12. Vnum corpus sumus, alter alterius membra. Vnde Matth. 18. excommunicati habent tanquam ethnici, & publicani, ut ibi adnotant Chrysostomus, Theophylactus, & Hilarius, & 1. ad Corinth. 5. legimus, ut tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. Vbi etiam bene Anselmus Frequenter quoque Patres de schismaticis loquentes dicunt

Suarez, de Fide,

eos scindere ecclesiam, atque adeo partem aliquam, scilicet se ipsos, ab illa separare, quod August. tractat. 122. in Ioan. & serm. 4. de tempore significatum esse vult, cum *rumpetur rete* &c. Luc. 5. atque etiam indicat Chrysostom. homil. 3. in primam ad Corinth. & 11. ad Ephes. Hieronym. Amos 1. & ad Titum 3. Irenaeus lib. 4. cap. 62. Optatus lib. 1. & 2. contra Parmenian. Greg. hom. 24. in Euang. Similiter pronuntiant interdum, peccatores per excommunicationem separari ab ecclesia, ut de Marcione etiam antequam haereticus fieret, loquitur Epiph. haesi 92. & Tertullian. libro de praescriptionibus haereticorum: ita denique vituperat in casu alio, Irenae. apud Euseb. libro 5. Histor. cap. 24.

14. At enim modus hic loquendi, de quo forte est tota quaestio magis quam de re, mihi non satis probatur: atque Authores supra citati communiter eiusmodi homines non excludunt ab ecclesia. Primo quia qui veram fidem retinent, sunt membra Christi, nam ab illo recipiunt influxum, & actum spiritualis vitae: ergo & ecclesiae. Nam sicut Christi caput non habet aliud mylticum corpus, praeter ecclesiam, ita nec membra alia nisi ea quae sunt membra ecclesiae. Secundo quia reuera habent essentialem coniunctionem cum ceteris membris, haec enim per fidem fit, ut ex Innocentio, & Nicolao I. supra adduximus. Et ad eundem modum sunt vniti cum capite Christi Vicario, nam schismaticus, de quo loquimur, & de quo iterum in tractatu de charitat. disp. 12. non negat in ecclesia vnum supremum caput esse debere: sed vel negat hunc hominem in indiuiduo esse huiusmodi caput: quod sine haesi potest interdum negari atque adeo seruata fide, & vnitate ecclesiae, vel certe quamvis constitatur hunc esse Christi Vicarium, & per fidem illi coniungatur, ei tamen obedientiam denegat: quod non est satis, ut extra ecclesiam constitatur: nam peccator licet directè nolit Christo obedire, imò quamvis illum odio prosequatur, si tamen fidem eius retineat, membrum eius est, & verè Christianus. Item qui in republica ciuili detestatur obedire Regi, aut seditiones in republica mouet, non statim esse desinit reipublicae membrum: erga similiter in Ecclesiastica republica. Praeterea quia alias, in particulari aliqua ecclesia qui nollet suo Episcopo obedire, ac schisma excitaret, membrum talis ecclesiae non esset, quia verè est schismaticus: illud autem non videtur verisimile: vnde Epiph. libro secundo in secta Mellefi, quae est numero 68. non censet Mellefium illius ecclesiae membrum esse desisse, quamvis peculiari opinione à communionem sui Episcopi se separauerit: quia haereticus in ea separatione non fuit. Tandem haec omnia fortius procedunt de excommunicatis non schismaticis: in illis enim non solum fides, & professio eius permanet, sed etiam vnio cum capite, ac potest interdum excommunicatio non esse iusta: solum ergo priuantur quoad communicationem cum aliis membris, non quoad ipsum esse membri: veluti si quis posset fraudare manum, vel pedem alimento, & influxu aliorum membrorum, non ob id pars ea membrum non esset. Deinde quia alias facile, & consequenter diceremus, Episcopum excommunicatum non esse Episcopum, eo quod iam membrum ecclesiae non esset, quod est absurdum. Confirmatur tandem ex Augustino libro contra Donatistas post collationem cap. 20. non separamus à populo Dei, quos degradando, vel excommunicando punimus.

15. Neque vero citati Patres contra nos sentiunt. Primum quia saepe non distinguunt haereticum à schismatico. Vnde Hier. in epist. ad Titum 3. ita inquit, Schisma creditur separare ab Ecclesia propter Episcopalem dissensionem, quod in principio aliqua ex parte intelligi potest, diuersum ab haesi: Caterum nullum schisma non sibi aliquam confingit haesim, ut rectè ab

N 2

Eccle-

Impugnatur
1. quoad
schismat.

Item quoad
excommuni.

Et confir. 1.

Confir. 2.

Ad probationes in nu.
13. quoad
schismat.

Ecclesia discessisse videatur. Secundò dicuntur interdum schismatici illi: qui directè errant in iis, quæ ad unitatem ecclesiæ per se spectant, ut Græci propriè dicuntur schismatici: quamvis reuera in eo ipso sint hæretici, negantes unitatem capitis. Tandem Chrysostomus, & alij patres loquuntur potiùs de quavis contentione, & diffensione ecclesiæ, & episcoporum, vel Christianorum inter se, quàm de proprio schismate contra Papam, illam igitur animorum disunctionem charitati contrariam, appellant ecclesiæ diuisionem, ex qua fit, ut pars altera pereat, non quia statim sit extra ecclesiam, sed quia charitatem amittit. Vide Chrysostomum homil. 11. ad Eph. Vbi apertè ita loquitur.

Quoad excommunicatos.

16. De excommunicatis verò quæ afferuntur minorem habet apparentiam: numquam enim Patres docent excommunicatos constitui extra ecclesiam, sed separari à communicatione ecclesiæ: potest autem fieri, ut cuius permaneat quispiam alicuius reipublicæ, & tamen arceatur à consortio, & familiaritate concium. Quapropter excommunicatus non dicitur habendus Ethnicus simpliciter, sed *tantum Ethnicus*, quantum ad communicationem cum aliis. Vide Augustinum de correptione, & Gratia cap. 15. de vera religione cap. 6. Quando autem excommunicatio propter hæresim fertur, tunc propriè præscindere dicitur ab ecclesia excommunicatum, & ita loquuntur Irenæus, & Eusebius, quamvis Augustinus de unitate ecclesiæ cap. ultimo, rectè adnotet, excommunicationem non præscindere hæreticum simpliciter, sed declarare eum, qui iam erat re ipsa præcisus, deniq; si alicubi reperiat, excommunicatum vel schismaticum esse extra ecclesiam, intelligendum erit secundum quid, & comparatione facta ad cetera membra ecclesiæ, ut in simili de peccatoribus supra dicebamus: simpliciter verò pertinent ad unitatem substantialem ecclesiæ.

Quinta sententia.

Probatur auctoritate.

Confirm. i.

17. Quinto est alia sententia, quæ præter fidem requirit ad unitatem ecclesiæ characterem baptismalem, solos itaque baptizatos censet esse membra ecclesiæ. Quæ sententia probari potest ex illo Ephes. 4. *Vnum corpus, vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma.* Vnde Eugenius Quartus in Concilio Florentino vocat baptismum spiritualem ianuam, per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficiuntur Ecclesiæ, quo modo loquuntur etiam Patres, qui citantur de consecratione d. 4. & Rabanus primo de institutione clericorum capite primo. Confirmatur primo: nam baptismus successit circumcisioni: ergo sicut nullus incircuncisus censetur membrum synagogæ, ita non baptizatus ecclesiæ membrum minimè censendus erit. Secundo confirmatur. Quia nullus ante professionem censetur pars religionis, sed baptismus est professio Christianæ religionis: ergo &c. Tertiò Ecclesia est res publica visibilis: ergo copulatur forma visibili: ergo sacramento visibili: ergo maximè baptismo. Et confirmatur ultimo. Nam ob hanc rationem videntur Patres communiter distinguere non baptizatos à membris ecclesiæ, ut indicat Chrysost. hom. 24. in Ioann. Gregorius Nazianzenus oratione ad sanctum lauacrum. Tertullian. lib. de præscriptionibus hæreticorum, Cyrillus 12. in Ioann. cap. 50. Atq; hanc sententiam sequitur, Cano libro quarto de locis cap. 2. versiculo, *At Papa, & cap. ultimo ad 12. & alij quidam.* Turrecremata verò libro primo cap. 8. ad 8. distinctione vtitur, quæ in D. Thoma nonnullum fundamentum habet. Nam quædam inquit sunt membra ecclesiæ re, & merito, ut iusti baptizati: Alij re, & non merito, ut baptizati peccatores: Alij merito, sed non re, ut catechumeni non baptizati. Possetq; consistere eiusmodi sententia cum conclusione nostra, si per fidei confessionem baptismum intelligeremus.

In his est Bellarm. lib. 3 de Eccles. cap. 5. Azor. to 2. lib. 5. c. 20. q. 1. Turrecr. sequitur Valen. lib. 6. Analise 2. nu. 3.

18. Mihi tamen magis placet fidelem catechumenum inter ecclesiæ membra numerare, quod sentit Castro primo de iusta hæreticorum punitione cap. 8. ac probari potest rationibus iis quibus ostendimus fidem esse formam quæ unit ecclesiæ membra. Adde primò, quod in Cap. *Veniens* de presbytero non baptizato dicitur, non per sacramentum tantum, sed etiam per fidei Sacramentum effici quempiam membrum Christi, & consequenter ecclesiæ, ostendimus enim non habere Christum alia membra mystica præter ea, quæ sunt ecclesiæ. Secundo

Sexta opinio videtur.

Vnde probetur primo.

Secundo.

Tertio.

quia extra ecclesiam non est salus: ita Concilium Lateranense Cap. *Firmiter*, Vna, ait, est fidelium Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur. Cyprianus de unitate ecclesiæ. Hieronym. de tribus hypostasibus. August. 5. de Baptis. cap. ultimo: sed catechumenus saluari potest, ut suppono tanquam certum, de quo licet videre Ambrosium in oratione de obitu Valentini, quare &c. Neq; mihi placet si dicatur ad salutem satis esse votum, seu desiderium existendi in ecclesia, si alias absolute quispiam manet extra illam. Tertio eadem est ecclesia ante, & post Christum, ut infra videbimus, sed cum ea fide, & charitate, quam catechumenus habet, verum membrum ecclesiæ esset ante Christi aduentum, ut Cano etiam fatetur: ergo absolute est etiam dicendum membrum præsentis ecclesiæ: & ita apertè sentit Augustinus tractatu 4. in Ioan. & lib. 4. de baptismo cap. 21. idemq; sumi potest ex Gregorio 24. moral. c. 2. & lib. 35. c. 7. Tandem Dionysius de eccles. Hierarch. sub finem capitis 6. diuersos gradus Hierarchiæ ecclesiasticæ distinguens catechumenis suum locum tribuit. Neq; obstant in contrarium adducta: solum enim probant, catechumenos non esse de ecclesia, quantum ad eas peculiare conditiones, & veluti accidentia, quæ Christi ecclesiæ superaddidit, non verò non esse quoad ea, quæ sunt quasi de substantia ecclesiæ, quæ semper eadem fuit, quæ duo sunt in ecclesia prout nunc est distinguenda.

19. Vnde ad primum respondetur, sermonem esse in illis locis, de ecclesia secundum eam statum integrum, quæ ex Christi institutione habet, quamuis explicari possint etiam de Baptismo in re, vel in voto. Ad primam confirmationem dico: syragam non fuisse vniuersalem ecclesiam, sicut ea est de qua nunc loquimur. Ad secundam, quicquid sit de antecedenti, neganda est simpliciter consequentia, nam potest quilibet exterius profiteri fidem etiam ante baptismum. Deinde, ut summum efficit confirmatio illa catechumenos, non ita esse de ecclesia à Christo instituta vtius habeat ad sacramenta, vel teneantur obedire legibus ecclesiæ &c. Vnde ad tertiam confirmationem respondendum, catechumenum non tantum habere vniorem internam, sed externam etiam per externam fidei confessionem, quæ ut Patres aliqui interpretantur, fundamentum est, vel potius forma ecclesiæ. At quid, si ita haberet catechumenus interioriorem fidem, ut nullo exteriori signo illam profiteretur, etiam occultè? Occurrendum id vix esse moraliter possibile, eoque posito adhuc illum fore vocandum ecclesiæ membrum, propter argumenta facta: membrum enim visibile potest interdum manere coniunctum per solam inuisibilem formam, quæ de se per effectus visibiles manifestatur: quamvis aliquo tempore illis deficiatur. Ad ultimam confirmationem ex Patribus respondeo, eos distinguere inter catechumenos, & baptizatos non in ratione membrorum, sed in communicatione sacramentorum.

Ad probationem in eum 17.

Ad 1. confit.

Ad 2.

Instantia dissolvitur.

Ad 4.

20. Sex hæc sunt opiniones recensimus, quæ aliquid, præter fidem, in membris ecclesiæ requirunt: superest, ut enumeremus, quæ nec fidem ipsam necessariam esse arbitrentur: & primum apud omnes

Quid sufficit ad membrum ecclesiæ.

omnes indubitatum est, eos, qui fide simul, & charactere Baptismi carere, non pertinere ad Ecclesiam, de his enim potissimum intelligitur id Pauli. *Quid mihi de his, qui foris sunt?* prima Corinth. 5. Volunt igitur nonnulli, baptizatos hæreticos omnes esse membra Ecclesie, atque adeo non fidem, sed characterem esse formam necessariam, & constituentem corpus Ecclesie. Ita Castro secundo de iusta hæreticorum punitione cap. 24. Cæcilius in opusculo. 1. de autoritate Papæ cap. 12. & 27. & in opusculo. 2. c. 25. Fundamentum asseri potest primò, quia Ecclesia non potest punire eos, qui sunt extra ipsam: potest autem punire hæreticos. Secundò hæretici exercent veros actus ordinis, nimirum cōsecrandi, & forte iurisdictionis in aliquo euctu, veluti si Episcopus, aut etiam Papa in hæresim incidat, permittaturque gubernare: quæ non nisi à membris Ecclesie possunt fieri. Sunt ergo reuera membra illius. Tertiò quia Baptismus est ianua ad Ecclesiam: ergo proprius effectus eius constituit membrum Ecclesie; ille autem est character: ergo &c. Confirmatur. Nam hac ratione insigniti eo characterem, recipiunt aliquos influxus peculiares à Christo capite. Quarto quia 2. ad Timoth. secundo ait Paulus, in magna domo, id est Ecclesia, sunt vasa argentea, & fictilia, id est hæretici: loquitur enim de Hymenæo, & Philetus, ita videtur interpretari Augustinus libro tertio de Baptismo cap. 19. & libro 4. cap. 12. habetur 23. quæst. 4. Caput. *Qui secundum*. Confirmatur, quia ibidem in Cap. *Quantus*. Cyprian. parabolam Zizaniorum Matth. 13. de Ecclesia dictam esse intelligit, cum tamen zizania sint hæretici, ex Hieron. & Chrysost. ibi, & Augustin. q. 11. in Matth.

21. Nihilominus contraria sententia vera est, & colligitur planè ex omnibus citatis Patribus, quibus fidem esse fundamentum confirmavimus: quod etiam docet Cyprian. libro primo epistola 3. & 6. libro 3. epistola 9. Hieron. dialogo contra Luciferian. in fine Gregor. 12. moral. cap. 15. & lib. 16. capit. 21. ait hæreticos nomine tenus esse Christianos, non re, item Augustin. lib. 7. de Baptismo capite 10. & de unitate Ecclesie capite 4. Hinc etiam Patres cum de hæreticis loquuntur, eos dicunt esse foris, & cum convertuntur, redire ad Ecclesiam, quo modo loquuntur Sixtus Papa epistola prima decretali. Felix primus epistola prima: imò, & Concilium Nicænum cap. 18. & 19. Irenæus libro 3. cap. 3. Tertullian. contra Marcionem, & Cyprian. lib. 4. epistola secunda. Eadem est communis scholasticorum sententia Divi Thomæ 3. p. q. 8. art. 3. & opusculo 23. Palud. libro de potestate Ecclesie. Antonin. 3. parte titulo vigesimo secundo, §. 3. Sylvest. Verbo *Papa*. Turrecremata lib. 1. cap. 6. & libro 4. secunda parte cap. 20. Victoria de potestate Ecclesie initio numero 6. Cano lib. 4. de locis c. 2. Scot. 4. d. 22. q. 2. art. 2. & alii non pauci. Ratio vero est, quia hæretici nullum habent actum vitæ spirituales, ut latius confirmabo statim.

22. Vnde ad fundamentum contrariæ sententiæ respondeo, hæreticum esse veluti partem abscissam, quæ licet non sit iam membrum, verum tamen adhuc manet quasi sub tutela, & potestate ipsius, cuius fuit membrum: sic ergo hæreticus, quia sese præscindit ab Ecclesia, & propria eius forma caret, membrum non est: quia tamen iniuriæ Ecclesie fecit, sub illius iurisdictione manet, ut disputat. 20. ostendimus. Ad secundum (quoniam de antecessenti multa dicenda sunt inferius disput. 21. sect. 5. à num. 12. iuncta sectione 6. disputationis 10.) negatur consequentia: potest enim in membro ecclesie, quod aliquam etiam potestatem habet, considerari, primò, ipsum esse membri, & forma qua coniungitur cum cæteris membris, secundò potestas, & actio eius: hoc secundum separari potest à

Suaræ de Fide.

primo, quia Deus confert characterem independentem à fide, & ita contingere potest, actionem, quæ est propria ecclesie, ritè & debitè fieri etiam ab eo, qui est extra ecclesiam, de quo plura in citata sect. 6. agendo de Pontifice, si fortè potest hæreticus esse ac simul caput ecclesie. Vide D. Thomam in 3. dist. 13. q. 2. ubi notat in moralibus esse posse caput officio, & influentia, quanvis substantia careat, & post illum Turrecremata lib. 1. cap. 47. Ad tertium respondetur, characterem non esse sufficientem formam, ad constituendum ecclesie membrum: quod præter dicta, patet, quia eadem numero est ecclesia nunc, quæ fuit semper, antea verò constituebatur ecclesia non characterem sed fide. Item character non est propriè principium vitæ spiritualis, sed signum quoddam, & quasi potentia passiva ad recipiendæ cætera sacramenta: ut in ro. de Sacramentis disp. 11. diximus. Baptismus autem dicitur ianua ecclesie, quia est regeneratio spiritualis totius hominis. Vnde ad confirmationem, negatur assumptum: nullum enim peculiare auxilium ex lege ordinaria debetur hæretico propter solam characterem. Ad ultimum, Ad 4. in primis per magnam domum mundum intelligunt Græci cum Chrysostomo: si verò cum Ambrosio, D. Thoma, & aliis intelligamus ecclesiam, vas fictile non est illud, quod iam fractum est, ut hæreticus: sed quod facili negotio interdum frangitur: & hoc certe vult Paulus, non omnia scilicet membra ecclesie esse electa: sed quædam fictilia, quæ franguntur facile, ut Philetus, & Hymenæus, & hic est sine dubio sensus Cypriani, quanvis Augustin. aliter illum intellexerit, & ideo conatus fuerit hæreticos esse quodammodo in ecclesia, præcipuè antequam sint contumaces: cum non tam hæretici, quam ignorantessint.

23. Ultima sententia, quæ fidem etiam in membris ecclesie necessariam esse negat: formam ecclesie constituit in solo externo cultu, & professione veræ fidei, quam si quis exterius retineat, quanvis mentaliter hæreticus sit, membrum ecclesie existit. Ita Petrus de Soto prima parte suæ defensionis cap. de ecclesia, cap. de Conciliis. Hosius libro tertio contra Prologomena Brentii, Driedo libro quarto de dogmatibus, capite secundo, parte secunda, Cano libro illo quarto capite ultimo, & alij. Qui omnes volunt hæreticos oculos ad ecclesiam pertinere, in quam sententiam refertur etiam Origenes hom. 21. in Iosue, Gregorius 13. moralium, cap. 5. August. primo de Civitate capite trigésimo quinto. Citatur etiam textus capite. *Audiemus* 24. quæst. 1.

24. Contraria tamen sententia verior est, quam defendit Turrecremata lib. 4. Summa p. 2. cap. 20. satis ante finem versiculo secundo sequitur. Et probatur primo omnibus testimoniis, & rationibus, quibus confirmavimus, fidem esse quasi primam formam, & fundamentum ecclesie. Secundò ex 1. Ioan. 2. *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis*, quæ verba, quanvis ab Augustino variè exponantur, tamen tertio de Baptismo cap. 18. & tractatu 3. in primam Ioan. de occultis hæreticis illa intelligit, quos Ioannes dicit non esse ex nobis, id est, ex ecclesia, quanvis ex nobis videantur exiisse: non ait (inquit Augustinus) quod exeundo alieni facti sunt, sed quod alienarant &c. Et infra siue aperte foris sint, siue intus esse videantur, cum reuera non sint. Vnde libro de gestis cum Emerito capite primo, ait, quosdam esse nobiscum præsentia corporali, qui corde sunt in parte Donati. Idem 4. de Baptismo capite 10. Præterea Patres communiter dicunt hæreticum occultum, non esse verum Christianum: Athanas. sermone septimo contra Arian. Cyprian. libro quarto epistola 2. Tertullian. libro de pudicitia. Augustinus de Gratia Christi capite 1. Idem autem est esse verè Christianum, & esse verum ecclesie membrum, ut su-

N 3

præ ex

In his sunt
Bellar. lib. 3.
de Eccl. c.
4. Annot. ro.
lib. 5. c. 20.
p. 3.
Ad fundam.
in az. 10.

Ad 2.

Consulatur
sup. 1. de
concl. lect.
prima.

Ad tert.

Ad confirm.

Ad 4.

Ultima opi.
nio.
Late defendit
Bellar. lib. 3. de Eccl.
c. 10.

Impugnatur
primo.
2.

Confirm.

præ ex Concilio Tridentino adduximus. Confirmatur: nam talis hæreticus non est verè membrum Christi, cum non sit illi per actum vitæ spiritualis vilo modo coniunctus. Tandem eadem ratione hæreticus non solum mentalis sed etiam exterior, si sit occultus per accideus esset membrum ecclesiæ, quia poterit coram omnibus, eisdem ceremoniis vii, & eandem fidem profiteri.

Satisfit ad-
ductis pro
eandem opin

25. Ex quo intelligitur falsum esse, quod opposita sententia assumit, nempe unitatem ecclesiæ tantum requirere, & omnino consistere in hac exteriori coniunctione, & polia Ecclesiastica: Imò hoc necessarium non est, vt ecclesia dici possit verè, & absolute visibilis, quod videtur contrariæ sententiæ fuisse fundamentum, de quo in sectione octava latè dicemus: & per argumentum ad hominem, aperte constat: nam eadem ratione, neque character baptismalis esset necessarius in membris ecclesiæ, quod tamen dicti Authores negant: & planè simpliciter falsum est, hominem carentem & fide, & character, posse esse membrum ecclesiæ: alterutrum ergo requiritur, & tamen vtrumque est forma interior, & spiritualis: ergo non sufficit exterior ista consensio. Neque Gregorius, aut Augustinus oppositum dicunt: nam reuera potius de peccatoribus loqui videntur, Origenes verò, & forasse interdum August. & alii dicunt, eos esse in ecclesia secundum exteriorem speciem: textus autem citatus cap. Audiuimus, nihil ad rem pertinet: nam verba illa, ex quo talia prædicare capit, à quibus videbatur sumi argumentum, non textus, sed fortasse Græci sunt verba, & quauis essent de textu sumpta, nihil efficere: nam aliud est membrum esse ecclesiæ, de quo agimus, aliud retinere, & conseruare potestatem Ecclesiasticam, & iurisdictionem, quæ fortè in non membro, vt iam indicauimus, conseruari potest: & de hoc ibi sermo habetur.

SECTIO II.

Quando incepit Ecclesia.

De ecclesia
hominum
agitur.Opiniones
variae.Notationes
pro decilio
ne.

1. Explicata Ecclesiæ ratione, & essentia: oportet eius originem exponere, vt hinc facilius ad eius proprietates accedamus. Suppono tamen sermonem esse de ecclesia hominum: nam Angelorum ecclesia, in eorum creatione incepisse certum est, siquidem in gratia, & fide creati fuerunt, & vnam spirituales constituerunt rempublicam ad eundem fidem, sub eisdem supernaturalibus legibus, & eodem Principe Deo tendentem: de ecclesia ergo hominum, quam hac in questione immerito confundit Arboreus lib. 5. Theosophiæ capite tertio, & quidam alij, prima opinio distinguit. Nam aliquando fundata fuit in fide Dei simpliciter, sine ordine ad Christum Dominum, & hoc modo inquirunt, incepisse in Adamo: aliquando verò fundata fuit in fide, & meritis Christi, & ita quidam volunt incepisse etiam in Adamo, non à principio creationis, sed post lapsum, cum primum scilicet habuit redemptionis suæ reuelationem, & fidem: ac commissi peccati dolorem: Alii verò volunt incepisse ab Abel, quomodo videntur loqui communiter Patres Augustinus Psalmo 142. & 118. sermone 217. de tempore. Gregorius homilia decima nona in Euangelia, quod sequitur Turrecremata primo libro, capite vigesimo secundo, & vigesimo quinto, qui refert alios. Alenf. 4. p. quæstione 4. memb. 1.

2. Ego verò suppono ecclesiam propriè, nisi abutatur terminis, non posse consistere in vno tantum homine, vt bene notauit Turrecremata supra cap. 27. & Alenf. tertia parte quæst. vltima membro 5. articulo 2. & Abulenf. quæstione septima in

prolog. super Matthæum. Ratio plana est, quia Ecclesia nomen est collectiuum, & ideo sicut populus, vel Republica non vna tantum persona constat, ita neque ecclesia cum politico sit corpus, ex plurium hominum coniunctione coalescens. Ex quo constat propriè in solo Adamo, non fuisse ecclesiam: quæritur autem esse potest, an ab illo incepit eo modo quo numerus incipit ab unitate. Secundo, vt probabilius suppono Adamum in statu Innocentiæ habuisse fidem Christi, quod Diuus Thomas non negat: ex quo etiam arbitror illum tanquam caput suum respexisse, & adorasse atq; adeo in fide eius gratiam accepisse. Tertio distinguenda est in ecclesia, quasi substantia, & essentia eius, à peculiari modo, quem ex Christi Domini institutione vendicat.

3. Dico primo. Ecclesia produci incepit in Adamo, & formata Eva, propriè dici potuit ecclesiam esse, atque adeo certum videtur in vtroque saltem post lapsum ante generationem Caim, & Abel fuisse ecclesiam. Hæc est nunc communis opinio, quam tenet Pighius quarto de Ecclesiastica Hierarchia capite primo. Driedo quarto de dogmatibus capite 4. Hofius in confessione c. 22. Sanderus quarto de visibili monarchia ecclesiæ capite tertio, & lib. primo initio. Medina quinto de reia in Deum fide cap. 14. Simancas instituti. catholic. cap. 34. Colligi potest ex Epiphano in opusculo de ecclesia post hæresim 80. Et in epistola ad Acasium, quæ habetur initio operis contra hæreses. Irenæ. libro 4. cap. 42. Et Nicephor. libro primo cap. 5. ac probatur. Nam ecclesia est congregatio fidelium, vt supra vidimus, sed Adam, & Eva in statu innocentie fuerunt fideles: ergo eorum aggregatio, ecclesia fuit. Nec refert illos tunc non agnouisse mortem Christi, quia satis fuit credidisse mysterium Incarnationis, & ex meritis Christi recepisse gratiam. Neque etiam obstat, illos potuisse peccare, & peccasse, quia etiam sine gratia perseuerat quispiam membrum ecclesiæ, neque est verisimile, aut probabile Adamum perdidisse fidem, quod etiam de Eva probabilis dicendum est. Denique non obstat, ecclesiam in statu illo in multis differre ab ecclesia lapso: tota namque differentia accidentaria est, cum maneat eadem fides, idem caput, idem finis, eadem deniq; salutis media primaria, & substantialia.

4. Sed omisso statu innocentie, quod post peccatum fuerit ecclesia prius in parentibus Adamo, & Eva quam in filiis, constat primò: quia etiam fidem in statu illo naturæ lapsum habuerunt ante genitum Cain. Quod si forte ante lapsum non cognouerant Christum, credendum sine dubio est, non multò post redemptionis futuræ reuelationem accepisse, ne salutem, & poenitentiam desperarent, & vt commodius possent se ad gratiam disponere, quod per se probabile est, & diuinæ misericordiæ consentaneum. Et præterea suadet. Nam supra disp. 2. sect. 6. num. 4. ostendimus ex Patribus, Abel, & cæteros homines ab Adamo, mysteria fidei per traditionem accepisse, quod etiam Epiphanius supra docet, & Eusebius initio de preparatione Euangelica, August. etiam 15. Ciuit. propterea dixisse videtur, Adam communem fuisse patrem eorum, qui ad cælestem ciuitatem pertinent. Et idem habetur in historia Ecclesiastica Petri Comestoris, ergo necessarium fuit prius Adam habuisse eam fidem, quam eius filios. Deinde verisimile est, non multo post peccatum poenituisse. nam à peccato Adæ, ad Abel generatione, diuturnum tempus intercessit. Præterea nullus negabit, Abel ante vsum rationis, vide disp. 4. de lacram. sect. 2. iustum fuisse: nam fide parentum, vel sola, vel exteriori signo aliquo significari facile potuit, remissionem peccati originalis obtineri: & idem verisimile est de Cain. Ergo ante Abel necessariò fuit

Vide lib. 11.
de opere sex
dierum c. 18.
2. a. 8. & p.
q. 1. art. 3. in
commento
quinti argu.
& disp. 1.
sect. 4. para.
grapho, sed
hac omnia.Assertio 1.
bipartita.Prima pars
ex Patrib.Probatur ra-
tione.Lib. 4. de o-
pere sex die-
rum c. 2. nu.
2. & cap. 4.
nu. 18.2. Pars pro-
batur 1.

3.

fuit ecclesia. nam fides, poenitentia, & iustitia, non reperiuntur extra ecclesiam.

5. Neq; etiam probabile videtur quod alij dicunt, fidem prius fuisse in Adamo, tamen exteriori professionem fidei primum omnium incepisse in Abel, quia licet Scriptura sacrificium Abel nare, & non Adam, sine dubio credendum est toto illo tempore Adamum coluisse Deum, atq; adeo sacrificia obtulisse. Imo filios id à parentibus didicisse. Inferes: mansit igitur eo tempore ecclesia omni destituta sanctitate. Respondetur, hæc difficultatem communē esse omni opinioni, nam etiam post mortuum Abel intercesserunt centum anni vsq; ad generationem Seth: quo tempore, cum tota ecclesia esset in tribus hominibus, & vnus eorum Cain impius esset, reliquos verò Adamum, & Euam in gratia fuisse confirmatos ignoremus, facile fieri potuit, vt interdum peccarent, quid ergo in hoc dicendum sit, infra agendo de proprietatibus ecclesie cōstabit.

6. Dico secundo. Ecclesia prout nunc est, fuit à Christo Domino instituta. Est certa de fide Matt. 16. Super hæc petram ædificabo Ecclesiam meam, eademq; veritas inuenietur passim apud Patres. Vide Cyprianum, & Augustin. de vnitare ecclesie. Epiphanium, & alios supra allatos. Conueniunt item omnes Scholastici, ac patet ex proprietatibus, quæ huic ecclesie tribuuntur, præcipue ex illa, quæ dicitur Apostolica, scil. fundata super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ad Ephes. 2. Item quia sacramenta, sacrificium, sacerdotium, & totus ecclesiasticus ordo, ex quo quali vnum ecclesie corpus cōfurgit à Christo Domino incepit, vt suis locis ostēditur. Queritur quo tempore, post natum Christum incepit ecclesia? Respondeo à principio suæ prædicationis Christum cepisse illius iacere fundamenta, non tamen omnino absoluisse ædificium vsq; ad tempus ferè Ascensionis, cum dixit Petro Ioann. 21. pascues meos.

7. Ad argumenta initio facta respondetur, Patres interdum statuere principium ecclesie in Abel, quia tempus illud inter ipsum & parentem nihili reputatur, Abel autem fuit primus iustus, quem Scriptura commendat post peccatum Adæ: fuit etiam primus ecclesie fructus, vt Gregor. ait, quia primus in gratia decessit: fuit primus, qui virgo permansit. Author quoq; operis de mirabilibus ecclesie libro 11. cap. 1. Sacerdotem, & primum martyrem eum appellat: nam in illo cepit persecutionem pati ecclesia ab hominibus prauis, Matth. 23. à sanguine Abel iusti, propter quæ ad Hebræos 11. ab illo cepit Paulus numerare eos, qui per fidem salutem consecuti sunt, cum autem August. Psalmo 128 ait interdum fuisse ecclesiam in solo Abel, vel Abrahamo, intelligit de his tantum Scripturam mentionem facere.

SECTIO III.

An postquam Ecclesia CHRISTI incepit, semper durauerit, & vsque ad finem seculi duratura sit.

1. In hac quæstione, tractanda ingredimur ecclesie proprietates, quarum prima est perpetuitas, atq; vt definiatur clarius, distinguamus duo tempora: alterum à principio mundi, vsq; ad Christum: alterum à Christo, vsq; ad finem seculi. Dico ergo primo. Ecclesia à sui initio (saltem post primorum parentum poenitentiam, si forte per hæresim etiam lapsi fuerant, de quo alibi) vsq; ad aduentum Christi perpétua quadam fidelium successione durauit, quæ neq; minimo tempore interrupta fuit, in quo non fuerit in mundo aliqua fidelium congregatio. Est certa, & communis conclusio. Probat. Quoniam certo constat ex Scriptura, Adam, & Euam post peccatum fidem habuisse. Nam Scriptura me-

morat Adam egisse poenitentiam ac fuisse prædestinatum Sapientia: 10. idemq; credendum est de Eva, neq; cogitari, aut dici potest sine magna temeritate illos decessisse infideles, seu finaliter fidem amisisse, cum neque Scriptura id indicet, neq; vlla sit coniectura, vel ratio ad id suspicandum: similiter clarum etiam est, vt supra dixi, eam fidem posteros suos docuisse: constat igitur tempore vitæ Adæ, quod 900 annos excessit, ecclesiam extitisse. Tempore autem mortis Adæ iam vivebat Henoch, imo erat 308. annorum, ex quinto cap. Genes. ille autem fuit iustus, & fidem habuit, vixitque inter homines donec ab eis transferretur, vsque ad 113. annum vitæ Lamech nepotis sui, quem fuisse iustum constat ex verbis Genes. quinto. Iste consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarum, in terra cui maledixit Dominus, quæ verba fuerunt dicta ab ipso Lamech, & sine dubio ex magna fide procedebant. Lamech autem genuit Noe 69. annos post translationem Enoch, quibus vsque ad ætatem adultam Noe, ecclesiam in illis hominibus perseverasse, dubitari non potest, vt patet tum ex Scripturæ verbis, & coniecturis adductis: tum quia Noe, vtpote Sanctissimus, veram fidem in ecclesia Patrum suorum, per traditionem accepit, neque enim nouam illi reuelationem factam esse legimus. Iam vero de tempore Noe, vsq; ad Abraham id euidentius est, nā ipse Noe, vixit vsque ad sexagesimum annum vitæ Abrahamæ, & Sem filius Noe, à quo Abraham descendit, vixit plusquam Abraham annos 35. vt plane constat ex Genes. capite vndecimo, & vigesimo quinto. Satis autem aperte indicat Scriptura, Sem fuisse virum iustum, & fidelem. Verum quidem est colligi etiam ex Scripturis, parentes Abraham fuisse idololatras, vt Iosue vigesimo quarto, de Thare, & Nachor dicitur, quod confirmat Chrysost. homilia 80. ad populum, licet Augustin. decimo tertio de ciuitate cap. decimo tertio, dicat Tharepium fuisse, & vnum coluisse Deum. Epiphanius quoque initio libri contra hæreses, ait incepisse idololatriam tempore Saruch, qui Abraham proauus fuit, per imagines tantum depictas: à Thare vero Patre Abraham incepisse per idola ex luto, & ligno confecta: sed non propterea putandum, in omnibus hominibus, eo tempore defecisse ecclesiam, nam in primis, vt dicimus, toto eo tempore vixit Sem, qui certe non potuit non habere aliquos suæ veræ fidei confortes. Præterea Irenæus initio libri primi contra hæreses, Heber vocat virum iustum, & sanctum, & idem indicat Epiphanius supra, & sine dubio fidem suam alios docebant: imo fortasse in illis, qui dicuntur idola coluisse, non omnino fuit vera fides extincta, sed superstitiosè tantum contra religionem peccarunt. Itaque satis ex Scriptura colligitur vsque ad Abraham ecclesiam perseverasse.

2. De tempore vero Abraham vsque ad mortem Iacob, vel etiam Ioseph, cuius scriptura peculiariter meminit, res aperta est in scripturis, verā ecclesiam in filiis Abraham perseverasse: De reliquo vero tempore vsque ad vocationem Moysis, et si res non sit adeo expressa, est tamen satis constans, quia credibile non est tam breui tempore totum illum populum à vera Dei fide excidisse, cum inter Moysen, & Leui filium Iacob, tres tantum generationes intercesserint, vt constat Exod. 6. & Leui tot annos vixerit, vt ferè ad tempora Moysis peruenerit. Constat etiam ex eo quia propheta Iacob de Christo venturo, & promissiones factæ Abraham, perseverabant sine dubio, in fide populi illius. Iam vero ipse Moyses fidelis erat, & Deum agnoscebat cum vocatus est, vt etiam ex epist. ad Heb. colligitur aperte: imo, & Patres eius fideles fuisse, & mēbra ecclesie, ibid. aperte docet Paulus: ac denique idem Moyses missus est à Deo, ad populum Israel, tanquam ad populum fidelem, qui ipsum iam agnoscebat.

De tempore decurso ab Abraham vsque ad Moysen.

A Moyle vsq;
ad Christū.
Confirmam
plius assert.

3. Præterea de tempore totius legis scriptæ vsq;
ad Christum id non oportet demonstrare, quia evi-
denter constat ex Scriptura. Ex quibus omnibus pa-
ter conclusionem esse certissimam, & aliquibus vi-
detur de fide, & ut minimum ita certa est, ut oppo-
sita sit erronea, quæ confirmari potest ex eo Psalmi
quadragessimiseptimi. *Deus fundavit eam in æternum.*
Osee secundo. Sponsabo te mihi in sempiternum, &c. Et
paulo infra, *Sponsabo te mihi in fide*, cui adiungi po-
test illud, *propter hanc relinquet homo patrem, & matrem,*
*& adhærebit uxori suæ, vbi satis aperte docetur vincu-
lum matrimonij à principio fuisse indissolubile*,
quo dicit Paulus significatū fuisse mysterium Chri-
sti, & Ecclesia quorum vinculum à principio mun-
di incipiens perpetuum, & indissolubile perseverat.
Vnde ad Romanos nono, & vndecimo, ostendit
Paulus non excidisse verbum Dei, id est, fidem. Præter-
ea de Synagoga sunt frequentes promissiones in
Scriptura, Deum in ea habitaturum vsq; ad adven-
tum Messie Leuitici 26. Numerorum 35. tertio Re-
gum sexto. Ezechiel 54. (quem locum citat Paulus, &
intelligit de Ecclesia, ad Galat. 4.) & cap. 55. *Hoc fa-
ciat meum cum eis &c.* Et Psalm. 88. *Miserere cordam autem
meam non dispergam ab eo.*

Assert. quoad
Ecclesiam à
Christo in-
stitutam,

4. Dico secundo. Ecclesia Christi Domini, id est,
prout ab illo est instituta, numquam à sua institu-
tione defecit, neq; in æternum deficiet. Est de fide
Matthæi ultimo. *Ecce ego vobiscum sum &c.* quem lo-
cum adhuc institutum exponunt Leo I. Papa epi-
stola ad Pulcheriam August. & Leo secundus epi-
stola ad Constantin. Est etiam aptus locus Matthæi
decimo sexto. *Et porta inferi non præualebunt aduersus
eam.* Lucæ vigesimo secundo. *Rogavi pro te Petre, ut non
deficiat fides tua.* Psalm. 118. *In æternum Domine verbum
tuum permanet.* Hierem. 32. Ezech. 37. *Pactum sempiter-
num erit eis &c.* Vnde Lucæ 1. Regnum Christi dicitur
æternum, & similiter Sacerdotium Psalm. 109. *Tu
es Sacerdos in æternum.* Vnde Canticorum tertio, in-
quit sponsa nomine Ecclesiæ, *tenui eum, nec dimittam.*
Ad Ephes. quarto, duraturam dicit Paulus Eccle-
siam, *donec occurramus omnes in virum perfectum, & pri-
ma Corinth. decimo quinto, donec per resurrectionem
omnium destruaturs inimica mors*, circa quem locum
vide Epiphaniū libro secundo hæresi 69. sub fi-
nem. In Epistola etiam ad Hebræos capite septimo
& octavo. late Paulus citans etiam prædictum Psal.
109. differit de hac Ecclesiæ perpetuitate (quæ iuxta
hunc sensum intelligenda est in statu viæ) duratu-
ramq; ait vsq; ad diem iudicii, & postea in gloria in
æternum regnaturam; quia enim Ecclesia militans,
& triumphans, non duæ, sed vna censetur, ut dice-
mus, ideo Ecclesia simpliciter dicitur perpetua. Vi-
de Augustinum sermone secundo, in Psalmum 101.
Gregorium trigesimo quinto moral. capite vigesi-
mo quinto. Chrysostomum homilia de suo exilio.
Bernardum sermone 79. in Cantica. Doctores cum
Magistro quarto, distinctione vigesima sexta. & Ca-
nonistas Capit. *debitum*, de bigamis Cap. *cum societas*
vigestim. septim. quæstione secunda. Contra hanc
autem veritatem fere sentiunt Lutherani, mentien-
tes veram Christi Ecclesiam, quæ visibilis esse debet
defecisse, quamvis, nescio quam inuisibilem Eccle-
siam dicant, & fuisse semper, & fore perpetuam. Vi-
de Turrecrematam libro primo, capit. 22. 23. & se-
quentibus, Arborem lib. Theosophiæ cap. 4. Cano
libro 4. cap. ultimo, & superius dicta disput. 5. sect. 6.
numero 7.

Obiectio 1.
contra assert.

5. Tres vero occurrunt hic difficultates. Pri-
ma. Contra priorem conclusionem facit id Exod. 32
vbi vniuersus Dei populus videtur defecisse, & a do-
raste vitulum. Item Isaia 1. *Aplanta pedis vsque ad ver-
ticem capitis &c.* Hierem. 2. & sæpe aliās in prophetis
totus populus accusatur, quod à Deo discesserit.
Ezech. 3. & 9. Psalm. 11. *Saluum me fac Deus, quoniam
defecit sanctus &c.* Ad primum locum dicito, non om-

Solutio.

nes Israelitas adorasse vitulum, ut constat de Moy-
se, Leuitis, & alijs, qui cum Moyse vlti sunt iniur-
riam Deo irrogatam. Ad cætera in primis dicendum
quamuis tota synagoga interdū defecisset, non id eo
sequi totam defecisse Ecclesiam: nam credendum
est semper Deum habuisse fideles, & amicos inter
gentes: non enimerat synagoga vniuersalis Eccle-
sia, sicut nunc est Ecclesia Christi. Secundo falsum
est, totum populum Israel à fide, & charitate exci-
disse vnquam, quod significauit Deus Eliæ. tertio
Regum decimo nono. *Derelinquam mihi 7000. viro-
rum qui non curuauerunt genua ante Baal*, quem locum
refert Paulus ad Romanos vndecimo. Vnde Diuus
Augustinus libro contra Donatistas post collatio-
nem capite vigesimo, & libro de vnitatis ecclesiæ
capite vigesimo secundo, ait in illis locis significari
multitudinem iniquorum, quam Scriptura interdū
nomine vniuersitatis significat: sicut & contra-
rio interdum omnia Ecclesiæ membra vocantur
sancta, propter multorum excellentem sanctitatem,
ut prima Corinthior. primo, *Vocatis sancti &c.* In om-
nibus diuites facti estis in illo, cum tamen multi inter eos
essent prauī: similia alia congerit Augustinus epi-
stola quadragesima octaua. Tertio. Nonnunquam
fortasse referuntur prophetiæ ad tempus legis no-
uæ, in quo populus Israel omnino à fide abalienatus
est, ut Cano supra latius prosequitur.

6. Secunda difficultas est de triduo mortis Chri-
sti, in quo tempore videtur ecclesia militans in sola
Virgine permanisse (quanquam neq; eam quidem
impissimi aliquot hæretici excipiunt, alibi confu-
tandi.) Nam Iudæi omnes à fide deficiuerant; Chri-
stiani vero omnes de fide Christi dubij fuerant, et-
enim omnes Apostoli dubitarunt: ergo à fortiori
reliqui Matthæi vigesimo sexto. *Omnes vos scandalum
pati mini, & infra, dispergentur oves, vbi Glossa. Id est, ab
vinitate fidei soluentur.* Hinc Lucæ vigesimo quarto.
Visa sunt Apostoli deliramenta, quæ de Christi resurre-
ctione nuntiabantur. Marci decimo sexto. *Expro-
brauit incredulitatem eorum.* Vnde Augustinus Psalm.
114. *Apostolos defecisse dicit, cum nondum essent
duces Ecclesiæ; de quibus nonnulli interpretantur
id Psalm. sexagesimi octauum. Defecerunt oculi mei.* Vide
Ambrosium citatum in capite Fidelior distinctione
50. *Fidelior* (inquit) *factus est Petrus postquam fidem se per-
didisse defecit.* Habentur hæc verba sermone quadra-
gesimo septimo.

7. Propter hæc Turrecrem. fatetur ecclesiam in
sola Virgine permanisse, & in huius signum putat
introductam fuisse illam ecclesiæ caremoniam ex-
tinguendi candelas in matutino illius tridui, vna
tantum excepta, id quod Guilhelm. in rationali li-
bro sexto, capite 72. ita videtur exponere, & in hanc
sententiam refert Hieronymum, Gregorium, Ildo-
rum, Anselmum, & alios: ac videtur fauere Augu-
stinus tractatu centesimo tertio in Ioannem, & in
Psalmum 138. & Abulenſis in prologo Matth. quæ-
stione decima tertia, & vigesima quarta, & Matth.
decimo, quæstione nona, & Matthæi decimo sexto,
quæstione sexagesima septima, & in Paradoxis. Hæc
vero sententia in primis (quicquid sit de Apostolis)
est omnino improbabilis: nam certissimum est ve-
ram fidem, atque adeo ecclesiam, non defecisse tunc
in omnibus Iudæis, qui vbiq; erant extra Hierusa-
lem, idemq; est sentiendum, si qui forte inter gentes
dabantur iusti. Deinde in ipsa Hierusalem multi
conseruauerunt fidem, & charitatem Christi, patet de
Magdalena, quæ charitate flagrabat, quod similiter
credi potest de Maria Cleophe, & Salome. Idem
præterea constat de Euangelista Ioanne, cui Chri-
stus matrem sanctissimam commendauit. Et Matt.
27. aperte hoc ipsum significatur de Iosepho ab Ari-
mathæa, & Nicodemo. Centurio etiam confessus est
vere filius Dei erat iste. Petrus deniq; quicquid antea
peccauerit, certe ante Christi mortem fleuit amarè,
neq;

Obiectio 2.

Vide in to m.
de vita Glm.
iti disp. 4. se-
ctione 1. in
obiect.

Turrecrem.
Responſio

Relinquitur
obiectioni
satisfit.

SECTIO IV.

An Ecclesia perseveret semper vna numero, an specie tantum.

Alia proprietates Ecclesiae est, esse vnam. Dupli-
ci autem sensu quæri potest, an Ecclesia vna per-
manferit. Primo: an in omnibus differentiis, tem-
porum sigillatim sumptis, vna tantum fuerit eccle-
sia? id est, an nunquam fuerint Ecclesiae duæ simul?
Secundo, an in tota etiam temporum successione
collectiue sumpta fuerit vna, vel plures? Dico pri-
mo Ecclesia à Christo Domino instituta vnica nunc
est in mundo, & fuit quouis tempore. Est de fide ha-
beturq; in symbolo. *Credo in vnam sanctam Ecclesiam.*
Paul. ad Eph. 4. *Solliciti seruare vnitatem in vinculo pacis,*
est enim hæc vnitatis Ecclesiae non Mathematica, vel
Physica, sed moralis, qualis est in Republ. vel regno,
cuius vnitatis requirit vnum caput, eundem finem,
easdem leges: ad hunc ergo modum Ecclesia Christi
ad vnum, & eundem finem ordinatur, per eadē ne-
cessaria media, & præcipua, ac principales leges,
habet vnum caput principale Christum Dominum,
In quo omnes vnum sumus, ad Galat. 3. & vnum caput in
terris Vicarium eius, quia *vnus est pastor.*
Ioan. 10. Quod infra latius ostendam: habet vnum
Spiritus S. quo totum hoc corpus sanctificatur, &
regitur, vt Ecclesia canit: propter quod cor ecclesiae
appellatur à D. Th. quia est principium vitæ eius, 3.
p. q. 8 art. 1. ad ult. habet vnam fidem, quæ est forma
prima, ecclesiae partes coniungēs. Vnum Baptisma,
quod est ianua ad cætera sacramenta, & ministeria
ecclesiastica. Habet debitum ordinem, & Hierar-
chiam, vt et infra dicemus, quæ omnia tenet Paul.
citatus ad Eph. 4. vbi etiam rectè explicat hanc vni-
tatem per analogiam ad corpus naturale: ad quam
accedit quod Paul. ipse 1. Cor. 10. ponderauit totum
hoc corpus eodem numero, cibo, & potu nutriri, &
ali, quod neq; naturalis quidem corporis partibus
contingit. Eandem vnitatem la. explicat ad Rom.
12. & 1. Cor. 12. & 1. ad Tim. 3. vbi Ecclesiam vocat
Vnam domum Dei viui: De eadem vide Cyprianum li-
bro de vnitare Ecclesiae. Augustin. lib. eiusdem tituli.
& alios Patres, quos refert Canisius in Catechismo,
titulo de Ecclesia. Turresc. lib. 1. à cap. 5. Pighius
libro 2. Hierarch. Driedo 4. de dogmat. cap. 2. San-
derus libro de Monarchia Canus libro 4. cap. vltim.
Et latissime Michael Anin. to. 13. tractatum, part. 2.
per totum fere tractatum.

2. Huic ecclesiae vnitati contradiçunt omnes hæ-
reses, quia omnes destruunt fidei vnitatem, sed præ-
cipue illæ, quæ vnitatem capitis negant, contra quas
dicemus in sequentibus. Dices nunc de facto duas
esse ecclesias: alteram in terris, in cælis alteram. Re-
spondeo primo nos loqui de ecclesia militante. Se-
cundo, totam congregationem eorum, qui verum
Deum supernaturaliter cognoscunt, & colunt, pos-
se dici, & esse vnam ecclesiam, quia habent vnum
caput Christum, vt suo loco traditur, vnum spiri-
tum, & quasi cor, & animam, & vnum finem, vt lo-
quitur August. 11. Ciuit. cap. 1. lib. 15. cap. 2. Psalm. 36.
Bernard. serm. 27. in Cant.

3. Dico secundo, Etiam ante aduentum Christi,
nunquam fuerunt in mundo simul duæ ecclesiae, sed
vna tantum, hæc non est tam expresse definita, licet
præcedens: esse tamen debet omnino certa: nam
Scriptura, Concilia, & Patres indifferenter loquun-
tur iuxta illud Cant. 6. *Vna est columba mea.* Ratio ve-
rò patet, quia semper fides necessaria ad ecclesiam,
fuit eiusdem rationis, ac similiter spes, atq; adeo fi-
nis, ad quem tendit ecclesia. Item Princeps, & caput
præcipuum semper fuit idem: atq; eadem necessa-
ria media, quorum summa est charitas, hæc autem
sunt ex quibus vnitatis ecclesiae, sicut & quicumq;
Reipublicæ confurgit.

4. Hic

nec postea à fide defecit; nam Luc. 24. addito nun-
cio mulierum, statim ad monumentum accessit nec
illi, aut Ioanni visum fuit deliramentum: cum enim
Euangelista ita visum fuisse reliquis dixisset, ac mihi
me credidisse, quasi excipiens Petrum, & Ioannem,
addit, *Petrus autem surgens, &c.*

8. Sed præterea dicimus non esse probabile apo-
stolos omnes, & præcipue Petrum veram fidem per-
didisse. Defecit ille quidem in fidei confessione, & fi-
delitate, quam CHRISTO debebat, non ta-
men, vel aliquid fidei contrarium credidit, vel de
vera Christi diuinitate, quam per patris revelatio-
nem agnouerat, dubitauit, quod quidem colligi po-
test ex illo Luc. 22. *Ego rogavi pro te Petre, vt non deficeret
fides tua.* Exponunt vero quidam, id est, vt non defi-
ciat vsq; in finem, sed hoc non esset peculiare priuile-
gium respectu Petri, nam apostoli, & omnibus cõ-
firmatis in gratia datum est ne à fide defecerint fi-
naliter. Alij respondent ibi intelligi post resurrectionem
Christi: acceptum fuisse Petrum illud priuilegium
obstat vero quia verba non promissione,
sed presentem largitionem continet, atq; ita inter-
pretantur Chrysost. Theophyl. Beda, & Ambros.
ibi Aug. tract. 92. in Ioann. & in id Psalm. 118. *Ne au-
feras de ore meo verbum veritatis*, eademq; est commu-
nis sententia scholasticorum cum Magistro in 3. d. 24.
Cani lib. 4. cap. 5. & lib. 6. cap. 8. An vero aliqui ex a-
postolis illam perdidissent res dubia est. Certe de
Ioan. mihi certum est non perdidisse, vt patet ex ra-
tione supra facta. Idem credo de Iacobo, de quo re-
fert Hieron. de vitis illustribus, vsq; ad Christi re-
surrectionem ieiunasse, ideoq; peculiariter illi ap-
paruisse docet Paul. 1. ad Cor. 15. De alijs apostolis i-
dem existimo, quia nulla est ratio ob quam finistre
iudicemus: nam solum legimus dubitasse de Christi
resurrectione, quod non satis fuit ad perdendam fi-
dem, quia non satis intellexerant tẽpus, & modum
resurrectionis, vt dicitur Luc. 18. Vnde Abulens. sup.
non dicit fidem simpliciter mansisse in sola virgine,
sed fidem resurrectionis: merito igitur excusantur
apostoli ab infidelitate, & hæresi, quia non ex con-
tumacia, sed ex ignorantia quadam dubitabant, nõ
quidem an Christus verè dixisset, sed an proprie, vel
enigmatically fuisset locutus. Vnde Ioan. 20. Petrus &
Ioan. crediderunt Christi corpus fuisse sublatum à
monumentis, sicut Magdalenæ narrauerat, quia non-
dum (inquit Ioan) sciebant scripturas.

9. Tertia difficultas esse potest, quia post ascen-
sionem Christi videtur fuisse modo aliquo extincta
ecclesia, vel certe posse tandem extingui ea saltè quæ
visibilis est, vt Lutherani loquuntur. Nam tempore
Constantini Imperat. quando hæresis Arii plurimũ
grassata est omnino latebat vera ecclesia, adeo vt
Hilar. contra Maxent. scribat, vix fuisse tunc in po-
pulis Dei cultorem. Tempore etiam Antichristi de-
fecturam omnino Ecclesiam colligitur ex Matt. 24.
Luc. 18. Daniel. 9. 2. ad Thessal. 2. *Nisi venerit discessio pri-
mum*, id est, Antichristus qui discepat Ecclesiam. Vn-
de de illo tempore Christus pronunciat. *Cum filius
hominis venerit, putas ne inueniet fidem in terra?* Respon-
deo fluctuare posse interdum Petri nauiculam, non
tamen perire Matth. 18. Vnde nunquam perijt, nec
peribit, nec ita latuit, quin ab habetibus fidem cer-
tò cognosci posset. Quare, & tẽpore Arii multi Ca-
tholici ac sancti Episcopi exulabant, vt ipsemet Hi-
lar. refert, & constat ex historijs. Et Hieron. contra
Luciferian. Athanas. sæpe contra Arium, August. e-
pistol. 48. Ex quibus colligitur veram Ecclesiam in
maiori hominum parte tunc permanfisse. Idem di-
cendum est de tẽpore Antichristi: maiorem quidem
tunc patietur ecclesia iacturam, & pauciores fortas-
se perseverabunt, semper tamẽ vera ecclesia lucebit,
& discerni poterit, vt idem Patres supra citati expo-
nunt, & August. de vnit. Eccles. 12. 13. & 14. & 2. Ci-
uit. 19. Chrysost. & Theophyl. 2. ad Thess. 2.

Obiect. 3. de
quin defen-
sione fidei il-
lus 12. c. 3.

Obiect. 3. de
quin defen-
sione fidei il-
lus 12. c. 3.

Obiect. 3. de
quin defen-
sione fidei il-
lus 12. c. 3.

Questionis
sensu dupl.

Affert. 1. de
priori sensu
vide defen-
sion. lib. 1. c. 3.
nu 4.

Ecclesia vni-
tas, ac variæ
illius ratio-
nes.

Accedunt
Patres.

Obiectio 5.
tra assert. di-
lucitur.

Vide dif. 28.
de incarnat.
sect. 1.

Affert. 2. præ
eod sensu

Obiect. 1. tri-
pliciter sol-
uitur.

4. Hic etiam obijcies primo: in ipso mundi initio duplex fuit ecclesia militans, hominum vna, altera angelorum. Respondetur primò nos de hominibus loqui. Secundo addimus, cum crearentur primi homines, fuisse iam absolutam angelorum viam. Tercio vtraque illa ecclesia vocatur ab August. supra vna, quia licet naturis, quæ sunt veluti materiam, sit diuersa, tamen forma erat eadem, sicut sit vna domus ex materijs specie diuersis. Secundo obijcies; tempore legis antiquæ vna erat ecclesia iudeorum, altera Gentium, vtramque enim fuisse ecclesiam nemo dubitabit: fuisse verò diuersas, patet ex diuersitate legum, Sacramentorum, Pontificum, vnde Ioan. 10. ait Christus. *Alias oves habeo, quas non sunt ex hoc ouili.* & Paulus ad Ephesios secundo, *qui fecit vtraque vnum.* Fatemur quidē non fuisse tantam vnitatem in ecclesia ante Christi aduentum, sicut nunc est: fuit tamen vnitatis simpliciter, quia in his, quæ primario, & quasi essentialiter ad rationem ecclesiæ spectant, veram semper retinuit vnitatem, ea verò in quibus erat diuersitas, ad quandam exteriorem cultum, & ornatum pertinebant, sine quibus potest vnitatis consistere: Sicut potest esse vnum regnum, vel imperium, quamuis in varijs illius Regionibus, varijs sint leges, scilicet locis, vel temporibus accommodatae.

Solutio.

Pro posterio-
ri sensu q.
Assert. 1.

5. Dico tertio vna semper in tota temporis successione atque eadem numero Christi ecclesia perseuerauit. Est certa, ut patet ex omnibus hactenus citatis. Ratio vero est ferè eadem, nam totius ecclesiæ, quæ in hac temporis successione continenter durauit, idem fuit caput, & Princeps, idem finis, eadem ferè media, principaliora, & quasi essentialia. Ea vero personarum mutatio, quæ sensim fit, non satis est ad variandam vnitatem moralem, de qua loquimur: ut manere censeatur, semper eadē Resp. vel idem populus, tamen si partes illius paulatim varientur. Imo cum simili ferè partium fluxu subsistit vnitatis physica corporis humani, si non perfecta certe quæ tamen sufficiat ut idem corpus simpliciter humano more censeatur: quod etiam de quouis alio viuentis subluari, imo, & de fluuijs perenniter labentibus verum habet.

Obiectio sol-
uitur.

6. Dices vnitatis ecclesiæ requirit vnitatem sacramentorum, legum, & Pontificum, qui sunt veluti capita ecclesiæ, variato autem capite variatur & corpus. Responsio hæc est. Præcipuum caput ponitur Christus ut iam diximus: Alij deinde vicem eius habent quare illorum successio nihil minuit vnitatem ecclesiæ, quia omnes idem caput representant, & illius vtuntur potestate: vnitatis vero sacramentorum non est simpliciter necessaria, sed vnitatis fidei, quæ in omni statu eadem perseuerauit, iuxta illud 2. Corinth. 4. *Habentes eundem spiritum fidei.* & 1. Corinth. 10. *Omnes eandem escam spiritualem manducauerunt,* de quo recte Augustinus 19. contra Faustum cap. 16. *Quin potius, ut supra sectione præcedenti indicaui, etiam in Patria eadem ecclesia perseuerabit, quæ à præsentis, tanquam vir à puero differt, ut Paulus significat ad Ephes. 4. Donec occurramus omnes, &c. in virum perfectum &c.* Quia licet fides mutetur in visionem: tamen finis, qui est quasi forma totius corporis, manet idem numero: & similiter idem est princeps, & caput, quod idem etiam debet semper corpus retinere.

SECTIO V.

*An vnitatis Ecclesiæ ex membris diuersa mu-
nera, & facultates habentibus con-
surgat.*

Quid hic tra-
standum.

Hactenus de Ecclesia vniuersali quadam ratione differuimus: nunc vero ad eum statum, quæ post Christi Domini institutionem habet, sermo-

nem conuertimus. Quia huius ecclesiæ cognitio, & plura requirit, cum ipsa perfectior sit, & præsentis instituto magis sunt necessaria, quamuis nonnulla ex dicendis possint facile, seruata proportionem, ad alios ecclesiæ statum accommodari. Diximus autem hanc ecclesiam esse vnum corpus, & ideo explicandum superest, an homogeneum illud sit, vel heterogeneum: quod in titulo proposuimus. Quæ questio si pro dignitate disputanda esset, oporteret de tota ecclesiæ Hierarchia, de episcopis, de sacerdotibus, ac de cæteris ecclesiasticis statibus differere: quod quia præter nostrum est institutum, solum breuiter veritatem explicabimus, quantum necessarium est ad veram ecclesiam dignoscendam.

2. Hæretici igitur huius temporis in hoc conueniunt, ut pulcherrimum ecclesiæ ordinem, & Hierarchiam à Christo institutam euerant, nihil tamen ipsi certum statuantes: interdum enim omnia ecclesiæ membra, æqualia faciunt, omnes sacerdotes, omnes infallibiles iudices veritatis, & similia. Interdum vero non negant aliquam personarum, & potestatum differentiam. At quidam illorum volunt non aliter eam reperiri in ecclesia, quam in alijs humanis Rebus publicis, quibus ex natura rei, tota potestas est in Communitate: ex electione autem sola, iudicioque humano distinguuntur Magistratus, & potestates, sic, inquit, Christus ipsi ecclesiastico populo potestatem sese gubernandi in spiritualibus rebus dedit, designationem vero modis, & personarum illi commisit. Ita Lutherani, & alij. Caluinus vero congregationem Seniorum præfert communi populo, & episcopum illi præesse dicit, non ut superiorem, & iudicem, sed ut præcipuum consulem, maiorem quandam auctoritatem habentem: nec tamen negat plebi suam etiam auctoritatem. Brentius etiam vult principes sæculares habere quandam primatum in ecclesiastica Hierarchia, quam omnino confundit cum politica, & ciuili.

3. Dico tamen primo, in Christi ecclesia, prout ab ipso instituta est, esse ordinem Hierarchicum, atque adeo membrorum distinctionem, & ordinem. Circa hanc assert. late inter alios discurret Arboreus libro 5. Theosophia cap. 9. Probatur tamen præsius ex Paulo 1. Corinth. 12. *Deus posuit in Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas, tum Pastores, & Doctores,* & ad Ephesios 4. idem late declarat, & ideo comparat ecclesiā corpori humano, quod heterogeneum est, quia sicut in hoc sunt membra diuersa ad varias actiones ordinata, ita in ea ecclesia. Eadem veritas colligitur ex alijs rebus, quibus sancta ecclesia comparatur ut superius attigimus. Cant. 6. dicitur exercitus ordinatus. 1. ad Timoth. 3. comparatur domui prudenter institutæ: in euangelijs sæpe comparatur nati: 1. Pet. 3. arcæ Noë. In quibus omnib. varia membra, & ministeria requiruntur. Ratio autem per se est manifesta, quia si hoc ordine ecclesia priueretur, non potest intelligi eius vnitatis sine magna confusione, dicitur igitur ineptissimè constituta. Vnde Cyprianus libr. 4. epist. 2. satis ante finem ait ecclesiam veram intelligi non posse sine veris episcopis, & pastoribus, & Hieronym. contra Luciferian. *Ecclesia non est, quæ non habet sacerdotes.* De hac conclusione vide Dionysium toto libro de ecclesiastica Hierarchia.

4. Ex quo in capit. sexto nota hunc usum, & Hierarchicum ordinem primum omnium attendi posse ex distinctione membrorum perficientium, & eorum, qui perficiuntur, ut Dionysius loquitur. Nam hoc modo distinguitur ordo pastorum, & Sacerdotum à grege, quam primam distinctionem esse, ex episcopi institutione constat propter verba Pauli citata, & ex Act. 18. *In quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei.* Et ex perpetua ecclesiæ traditione constat ordinem sacerdotalem, & habentium spiritua-

Hæreticorum
error varius
de quo Bel-
lar lib. 1. de
Clericis c. 2.
Vazq. disp.
244. de ordi-
ne. Salmæ li-
bro 1. in Paul.
à disp. 11

Assert. 1. pro-
batur ex Scri-
ptur.

Probatur ra-
tione.

Noratio ex
Dionysio.

Ratio disci-
minis inter
Reipub. ciui-
lem & ecclies.

spiritualem potestatem, fuisse distinctam à plebe
communī, & ordine laicorum, quod in sequentibus
saepe latissime ostendamus. Ratio autem est, quia hæc
potestas, & ordo est supernaturalis, & ideo à Chri-
sto immediate manauit, in illis ergo reperitur, qui-
bus ex se illam concessit: legimus autem concessisse
Apostolis, & eorum successoribus, non autem com-
munitati. Atq; in hoc differt maxime Ecclesiastica
Respublica à Ciuili: nam licet vtræq; dimanet à Deo
tanquam ab vniuersalissima, & prima causa, attam-
en prior cum ipsis hominib; ex natura rei oritur,
& ab eis sua voluntate, & ratione geritur: hæc vero
immediate fluxit à Christo per potestatem illi datam
in cælo, & in terra. Et ideo modus huius Reipubl.
& distinctio membrorum eius, ab ipso immediate,
quoad ea quæ præcipua sunt, ortum habuit: pro-
pter quod in Trident. Sess. 6. cap. 21. Christus Dominus
merito appellatur, *Supremus Ecclesiæ conditor, legis-
lator, & gubernator.*

Altera de
fide.
Probatur
Scijs.

5. Dico secundo. In ordine perficientium, seu sa-
cerdotum varij etiam sunt gradus, & variz pote-
states in ecclesia, etiam ex Christi Domini institu-
tione. Est etiam conclusio hæc de fide certa, ex cita-
tis verbis Pauli ad Ephes. 4. & Act. 20. vers. 28. & 1.
Cor. 4. initio: Et hac ratione pastores, & episcopi
vocantur *ministri Christi*, id etiam patet ex ipsa eccle-
siæ traditione, Christus enim primos sacerdotes, &
episcopos ordinauit, Luc. 22. *Hoc facite in meam com-
memorationem.* Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in
cælo & in terra: euntes, &c.* Et Ioan. 20. *Accipite Spiritum
S. quorum remiseritis peccata, remittuntur, &c.* de quo in-
fra plura dicam. Non tamen definitio, An omnes Ap-
ostolos Christus immediate ordinauerit episco-
pos, vel aliquos tantum, nam id sub opinione est,
quam infra disp. 10. sect. 1. à nu. 5. breuiter pertrin-
gemus: ipsi vero Apostoli plures, alios Episcopos
creauerunt, qui semper fuerunt tanquam Principes
ecclesiæ, & aliorum fidelium pastores, ipsiq; datur
potestas ordinandi Presbyteros, & regendi eccle-
siam, quæ omnia indicauit Paul. ad Tit. 1. *Huius gra-
tias* (inquit) *reliqui te Crete, &c. vt constituas per ciuitates
Presbyteros, &c.* Vnde etiam confirmatur, hanc iuris-
dictionem, & modum regiminis à Christo esse insti-
tutum, quia stabile in ecclesia permanfit: si autem
ex hominum esset institutione, facilius mutaretur:
vt in rebus alijs passim videmus. Ratio est, quia to-
ta hæc distinctio oritur ex diuersa potestate ordinis,
& iurisdictionis quæ per se potestatem ordinis sup-
ponit, & illis tantum competit, quibus vel ipse Chri-
stus eam immediate concessit, vel eorum successo-
ribus, qui à Christo mediate illam receperunt. Quæ
omnia aperte etiam confirmant, hanc potestatem
non esse in plebe, aut populo fidei, neq; ex Reipubl.
institutione manasse nec etiam Principibus sæcula-
ribus conuenire, quod in sequenti sect. latius con-
firmabo, & saepe in sequentibus idem occurret. Ex
professo tamen demonstranda est in materia de ordi-
ne. Vide Hofium in confessione Poloni. cap. 52. &
53. & 1. contra Brent. Ex historicis vide Euseb. lib. 3.
& Nicephor. lib. 2. Turrecrem. lib. 3. cap. 4.

Altera ex
Dionys.

6. Dico tertio. Præter ordinem Sacerdotum, in
Christi Ecclesia est aliqua alia distinctio graduum, &
statuum eorum, qui ad æternam felicitatem ten-
dunt. Hæc est D. Dionysij supra, vbi tres gradus di-
stinguit eorum qui perficiuntur, scilicet catechumenor-
um, de quibus iam diximus sect. 1. à nu. 17. plebis
fidelium, & monachorum: Et quoad hos gradus, est
certa conclusio, nimirum duos esse ordines eorum,
qui post Baptismum receptum, ad beatitudinem
tendunt: vnum eorum, qui communi via manda-
torum incedunt: alterum eorum, qui perfectiorem
consiliorum obseruantiam profitentur, vt satis patet
tum ex illo loco Euangelij, *Serua mandata, & si vis
perfectus esse vale, & vende omnia quæ habes, & da & cæc.*
Matth. 19. tum ex perpetuo vsu, & traditione ecclæ,

fiæ. Refert Nicephor. lib. 2. cap. 16. ex Philone Iudæo
libro de vita Contemplatiua, vitam monasticam in
Ægypto à tempore S. Marci incepisse de quo etiam
lege Eusebium libro 3. cap. 37. Epiphanium hæresi
58. & 50. Ratio deniq; id ostendit, ordinarius enim
vitæ modus, & communitas ecclesiæ communem
etiam quandam viam mandatorum requirit, per-
fectio verò, & eximia sanctitas ecclesiæ, perfectio-
rem etiam statum consiliij, & complectitur, de quo
plura in materia propria, quæ est de statibus. Vide
Valdens. 2. doctr. fidei antiquæ cap. 12.

SECTIO VI.

An Ecclesia vnitas vnum etiam visibile caput
in terris requirat.

IN hac questione nihil de Petro, nihil de episcopo
Romano inquirimus, sequentem enim de eare in-
stituimus disputationem: sed in genere tantum, vt
cognoscatur vera ecclesia, & qualis sit eius vnitas,
explicandum est, quale sit ecclesiæ regimen: in qua
re hæretici semper contendunt, vt Agatho Papa in
epistola synodica notauit, monarchiam ecclesiæ e-
uerrere, vt gubernatore subleto atrocius atq; violentius cir-
cumscriptione Ecclesiæ hostis grassetur, vt ait Cyprianus li-
bro primo, epistola tertia. Negant igitur instituisse
Christum, vt eius ecclesia in terris existens, vno re-
geretur capite: nam ipse solus est caput Ecclesiæ. ad E-
phesios primo, & supremus Rex à Deo constitutus su-
per Sion montem sanctum eius, Psal. secundo. Itaq; qui-
dam ex eis volunt ecclesiæ regimen esse democrati-
cum, id est, per populum exequendum. Alij volunt
esse Aristocraticum, id est, primatibus solum eccle-
siæ commissum, quos ipsi dicunt esse vel seniores,
vel Principes sæculares, vel eorum similes. Alij de-
niq; ecclesiæ regimen volunt esse mixtum ex demo-
cratia, & aristocratia, nihilq; habere monarchiz.
Quidam vero ex catholicis autumant ecclesiæ regi-
men esse quidem monarchicum, ita tamen, vt po-
testas regendi ecclesiam, non à Christo, sed ab ho-
minibus sit vni eorum collata: ad quem modum
Ioannes Huse, & Vicleiff. dixerunt Romanis Ponti-
ficibus datum fuisse ecclesiæ primatum ab Impera-
toribus Constantino, & Phoca: qui damnantur in
Concilio Constant. contra quos etiam infra agen-
dum: sic igitur nonnulli catholici asseruerunt mon-
archicum regimen ecclesiæ manasse ab ipsa eccle-
sia, quod sentit Gerson. Ocham, & alij existimantes
Concilium generale supra Papam esse, vt disp. 5. in
fine sect. 7. attigimus.

De hoc arg.
late Coc lib.
7 de Hierat.
eccles. Salm.
in Paul. lib. 2.
disp. 11.
Error hæret.
negans, &
varius.

Quorundam
etiam Catho-
licorum.

2. Dico ergo primò. Necessè est, esse in ecclesia v-
nam aliquam supremam potestatem, ad quam per-
tinet vniuersalis Christi ecclesiæ regimen. Conclu-
sio est de fide, quam vix vllus hæreticorum negat.
Notandum enim est, aliud esse dari in ecclesia pote-
statem supremam, quæ iurisdictionem habeat, &
vim directiuam, & coactiuam in vniuersam ecclesiam:
aliud vero hanc potestatem esse in vno homine aut
fortasse in multis: atq; controversia cum hæreticis,
potissimum versatur de hoc secundo puncto: nunc
vero solum affirmamus primum. In quo nota secū-
do, dupliciter posse intelligi in ecclesia vnam esse po-
testatem supremam, cuius est illam regere. Vno mo-
do vniuersè, & quasi in specie, potestatem illam in-
telligendo: vt si episcopalis muneris esse dicatur v-
niuersalem ecclesiam regere, ita tamen, vt nullus
sit in diuino episcopus, ne episcoporum cætus,
qui ecclesiæ vniuersali præsit, sed vnusquisque epi-
scopus in sua ecclesia supremus sit pastor: hocque
modo inter omnes episcopos diuisum sit onus gu-
bernandi vniuersam ecclesiam, quod certe re-
gimen videtur optare in ecclesia omnes Schis-
matici, & præcipue hæretate in eo errauit Henri-
cus VIII. Anglorum Rex, qui non episcopis, sed
regibus

1. Afferit, de
fide.

Duplex mo-
dus supreme
potestatis, &
sule defens.
fid. lib. 3. c. 13.

regibus, eo quem diximus modo, commissam Ecclesiam vniuersam curam putauit, & ideo vnumquemque regem in suo regno Ecclesiam caput esse affirmavit: vbi duo inuoluuntur errores: Prior confundens potestatem Ecclesiasticam cum civili: posterior vnitatem Ecclesiam scindens, ut patebit. Alio ergo modo intelligendum est dari in terris vnam supremam potestatem, quæ per se primo respiciat vniuersam Ecclesiam, ac possit habere actus, quibus illam obliget: hoc ergo sensu intelligitur conclusio, & est certa fides, quam ex proprijs principijs probabimus cum ostendemus in quo resideat hæc potestas.

Probatur al-
ter, 1.

Hæreticorum
effugium
obstruitur.

Confirm.

Probatur 2.

3. Nunc ratione tantum argumentor primo: quia sine hac suprema potestate, non posset seruari Ecclesiam vnitatem, quæ est vnitatem corporis politici: unde sicut non potest intelligi vna respublica, absque vna suprema potestate civili, neque vnus exercitus absque vno Imperatore, ita neque Ecclesia perfecte vna, sine vna suprema spirituali potestate, quomodo arguit Hieronymus. epistola ad Rusticum monachum. *In omni* (inquit) *grandi exercitu vnus signum spectatur.* Occurrunt vero hæretici, habere Ecclesiam vnum supremum Principem, sed illum esse Christum: posuntque id vrgere, quoniam ante Christi aduentum Ecclesia erat vna, quamuis non esset in terris vna suprema potestas, quæ toti Ecclesiam præficeret. At hoc aperte militat contra vnitatem, & dignitatem Ecclesiam, ut à Christo instituta est: olim etiam Ecclesia erat vna ob vnitatem fidei, ac finis, ad quem tendebat: non tamen erat vna respublica humana, quæ in exteriori ritu sacramentorum, & sacrificiorum communicaret, & eisdem principalioribus legibus gubernaretur: Ecclesia autem nunc, à CHRISTI institutione habet hanc vnitatem, & credere tenetur multa supernaturalia mysteria, quæ antiquiori Ecclesiam non fuerant reuelata, in quibus omnibus credendis eandem seruare debet fidei doctrinam: necesse est igitur, ut in terris habeat vnum aliquod caput, quo administraretur. Nam Christus Dominus in celo existens eam solus inuisibiliter quidem regere posset, id vero non esset diuinæ providentiæ consentaneum, quæ morales homines semper per alios similes, & humano modo gubernauit, ut experimento patet. Vnde Patres omnes exponentes id Ioannis decimo. *Fiet vnum ouile, & vnus pastor*, intelligunt de vno pastore in terris existente, qui visibiliter pascat, & regat. Nam pastor ille alius plane promittitur, siquidem ipse Christus iam tunc erat. Ita Augustinus, Chrysostomus, & Diuus Thomas, locum intelligunt, & Cyprianus etiam libro primo, epistola decima sexta. Confirmatur: nam intelligi, non potest vna domus, vel familia recte instituta absente Patre familiaris, nisi vnus aliquis dispensator fidelis loco illius substituatur, ut Petro dixit Christus Luc. duodecimo. *Quis putas est fidelis seruus, & prudens quem constituit Dominus super familiam suam? Quæ verba ad hoc institutum ponderauit Chrysostomus. lib. 2. de sacerdotio circa principium.*

4. Secundo argumentor. Si in Ecclesia non est vna suprema potestas, quæ toti præsit, & singulis episcopis sit superior: erit sane vnusquisque episcopus caput supremum in suo episcopatu, quod imprimis est contra perpetuam Ecclesiam traditionem, qua constat fuisse ordinem inter episcopos, Archiepiscopos, Primates, Patriarchas, ut patet ex Nicæno Concilio capite sexto, & ex Anacleto Papa epistola tertia. Deinde imperfectus, & inutilis esset ordo Hierarchicus Ecclesiam. Præterea quia iam sequeretur summa confusio in Ecclesia, quod ita ostenditur: nam si discordiæ sint, & sitis inter episcopos quis quæso iudex eas dirimet? Certe vel ad principes sæculares recurrendum illis esset, quod alienum est à fidei veritate, & Ecclesiastica dignitate; vel oporteret bello, & pugna episcoporum iurgia dissolui, sicut inter reges contingit. Quod quàm sit contra Ecclesiasticam disci-

plinam per se satis constat. Deinde quis continebit in officio ipsos episcopos: nam si vnusquisque eorum supremus in terris est, à solo Christo poterit coerceri, quod est absurdissimum: magnis enim periculis esset tunc exposita Ecclesia: nam inter tot episcopos humanum est, esse aliquos dyabolos, & plures sine dubio essent, si nullum agnoscerent superiorem: hæc certe de causa in singulis episcopatibus necessaria est potentia vna supra omnes presbyteros, & patros, ut nimirum illi in pace, & officio contineantur. Adde, non potuisse seruari aliàs fidei vnitatem, quia vnusquisque episcopus doceret pro libito, neque vnus se submitteret aliorum iudicio, si in eis non agnoscerent superiorem potestatem. Ex quo aperte sequuntur schismata, & varietas in doctrina: quare rectè Chrysostomus homilia vltima ad Hebræos, *Malum est* (inquit) *vbi non est: iustitiam, & multarum cladum occasio, & confusio, & turbamurque principum.* Idem Gregorius lib. 4. epistola seu cap. 2. Cyprianus. Athanasius & alij infra citandi.

Probatur.

5. Tercio arguitur ex Ecclesiam propagatione, & conuersione infidelium: eam enim Christus Ecclesiam instituit, quæ vniuersum mundum occuparet, & ideo apostolos in totum mundum misit, ut prædicarent *Euangelium omni creaturæ*, quod cum per solos apostolos perfici non posset, oportuit permanere in Ecclesia potestatem aliquam, cui ex officio incumbat curare infidelium conuersionem, quod non nisi ad supremam quandam potestatem, cui tota Ecclesia commissam sit, pertinere vilo modo potest: nam vnusquisque particularium episcoporum sua diocesi contentus est: & extra illam iurisdictionem non habet, neque illi ex officio incumbit prædicatores Euangelij ad externas gentes mittere. Vnde in sequentibus ostendemus, hanc curam semper fuisse in vno aliquo vniuersali Pastore Ecclesiam. Huc accedit, oportuisse sæpe post tempora apostolorum, imo, & nunc interdum, esse necessarium novos episcopos contere, quorum conuersionem nullus priuatorum episcoporum habet auctoritatem. Idem argum. sumitur ex ipsorum episcopatum distinctione, quis enim vnusquisque suum terminum præscriberet, si non esset vna potestas? Simile argumentum est, si vnus episcopus cum episcopo à fide deficiat, oportet enim præsto esse qui ex officio parte Ecclesiam collapsam restauret, quæ rationes ferè desumi possunt ex D. Th. 4. contra Gent. cap. 76.

6. Obijciat tamen. Clemens Papa libro 6. constit. apostolicarum cap. 14. & Eleutherius episcopus Galliarum, docent episcopis esse commissam vniuersalem Ecclesiam: ergo vnusquisque sua pars concredita est. Respondent quidam totam Ecclesiam, ex charitate singulis episcopis esse commissam, quia vnusquisque tenetur totius Ecclesiam bonum, saltem ex charitate curare. Ita Turrianus libro 2. de Canonibus cap. nono, & 10. Respondeo tamen munus quidem regendi Ecclesiam esse commissum episcopis, non ideo tamen excludi vnum illorum caput, quod inter ipsos supremus etiam episcopus sit, ut in sequentibus ostendemus.

8. Dico secundo. Potestas vniuersalis in totam Christi Ecclesiam per se non residet in tota aliqua hominum congregatione, aut multitudine, sed in vno tantum homine, quod est dicere, Ecclesiam regimen esse monarchicum. Conclusio est certa, & ut ego arbitror de fide, quàm in sequentibus, cum ad particularia descendemus ex proprijs principijs fidei commodius probabimus: quamuis non desint aliqua vnde in vniuersum hoc probari posset, non designando personas Petri, & successorum eius Ioannis 10. *Erit vnum ouile, & vnus pastor*, quod prædictum fuerat Ezech. 37. *Et pastor vnus erit omnium eorum*, Luca 12. *Marthæ 24. Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Marth. 12. & 23. *Luc. 22. Qui maior est in vobis, fiat sicut minor:*

Affert. 2. de
fide.

Probatur in-
terim autho-
ritate.

minor: indicat enim Christus, aliquem eorum esse ceteris præponendum, ex quo orta fuit contentio prælationis inter eos, vt Chrysost. & Hieron. aduertunt. Præterea in omnibus metaphoris, quibus ecclesie caput in Scriptura significatur, plane vnitas etiam capitis indicatur: dicitur enim *regnum, nauis, domus, corpus, exercitus ordinatus*. Nec satis respondet Christus esse eiusmodi caput: nam vt ostensum iam est, ipsa ecclesie institutio & vnitas ac ratio diuinæ prouidentie postulat, vt qui toti ecclesie præfatur, in terris sit, & visibiliter eam gubernet: quod non minuit Christi dignitatē, sed potius consona valde ipsius bonitati, quod excellentem potestatem suam cum hominibus communice: verum de principiis fidei, pro assertionē probanda proprie, vt dixi, infra plura adducemus.

8. Ratione iam argumentor primò, quia credendum est, ita Christum Dominū instituisse ecclesiam, quam summa charitate prosequeretur, vt optimo, & perfectissimo modo regeretur, est autē optimū regimen monarchicum teste Aristot. octauo Ethicorum capite decimo, tertio Politicor. cap. quinto. & 12. Metaph. in fin. ex Homero. Platone in Politicis. Plutarcho in Solone, quod etiam demonstrat Diuus Th. prima part. quæst. 103. artic. 3. Quia vnus regimē commodius est ad conferuandam inter eos, qui reguntur, concordiam, & pacem in qua maximum bonum totius corporis consistit, cuius signum (inquit) est, quia etiam cum potestas regendi in multis existit, oportet eos, vt bene regant, vnum aliquā ratione fieri: ergo quo maior fuerit in regē vnitas, eo erit vtilius, & commodius regimen ad pacem retinendam, huiusmodi autem perfecta vnitas solum reperitur in monarchia: ergo, &c. Quia ratione vsus fuerat olim Iustin. Martyr in orat. Parænetica, ad gentes satis ante medium. Confirmatur. Quia vbi vnus est, qui gubernat, est maior potentia, quia virtus vnita fortior euadit. Vnde ipse etiam Respublicæ, quæ democratiæ gubernantur, cum grandiora, & vrgentiora pericula occurrunt, vnum eligunt principem, vt commodius se tueantur, vt Romani eligebant dictatores, ex quo concluditur monarchicum regimē stabilis esse ac firmitus, tum quia potentius, tum quia regulariter non turbatur intrinsecus seditionibus, faciliusq; resistit externis hostibus, cum sibi consiliatum sit, & coniunctum. Vnde ex historiis constat monarchias ordinariē diuturniores fuisse, quam respublicas. Tandē id probari potest ex monarchia Dei, quam ex ratione commodioris regiminis, & prouidentie, probat Aristot. citato loco Metaph. Vbi concludit vnum debere esse totius mundi principem. Atq; eadem ratione ostendit Dei vnitatem Philo lib. de Monarchia. Iustin. lib. eiusdem tituli, Athanas. orat. contra Idola. Hieron. epist. ad Rusticum monachum. Habetur cap. In apibus d. 7. q. 1. Cyprian. tract. de idolorum vanitate. Vbi etiam ostendit animalia irrationalia monarchiam appetere. Ecclesiasticum ergo regimen ed erit perfectius, quod diuino similis.

9. Ad hanc secundā confirmationem, respondent hæretici longe dissimilem esse rationem hominum, & Dei, qui omnipotens est, ac summe bonus, & ubiq; præsens, & omnia pernoctans, quapropter facillime potest, vnus cum sit, vniuersa gubernare, secus vero de hominibus, quibus hæc omnes proprietates desunt. Vnde plura incommoda hæretici numerant, quæ in hoc regimine, si ad homines accommodetur, reperiuntur. Primum quia sicut facile est vnum solum gubernatorem imprudētem esse, aut prauum, aut curto ingenio, sic facili⁹ errare poterit aut ignorantia, aut malitia. Secundum. Vnus ita respicit bonā, & commodā propriā, & suorum, vt communia facile contemnat: vnde non rarō accidit, vt regnum in Tyrannidem declinet. Tertium cum vnum caput superiorem non agnoscat, à nullo corrigi potest, cumq;

Ad hanc secundā confirmationem, respondent hæretici longe dissimilem esse rationem hominum, & Dei, qui omnipotens est, ac summe bonus, & ubiq; præsens, & omnia pernoctans, quapropter facillime potest, vnus cum sit, vniuersa gubernare, secus vero de hominibus, quibus hæc omnes proprietates desunt. Vnde plura incommoda hæretici numerant, quæ in hoc regimine, si ad homines accommodetur, reperiuntur. Primum quia sicut facile est vnum solum gubernatorem imprudētem esse, aut prauum, aut curto ingenio, sic facili⁹ errare poterit aut ignorantia, aut malitia. Secundum. Vnus ita respicit bonā, & commodā propriā, & suorum, vt communia facile contemnat: vnde non rarō accidit, vt regnum in Tyrannidem declinet. Tertium cum vnum caput superiorem non agnoscat, à nullo corrigi potest, cumq;

labatur facile, eius regimen expositum est frequentibus periculis. Quartum cum homines appetant libertatem, & imperare potius quàm subdi: vni hominum semper subditos esse molestissimum, & humanæ inclinationi prorsus contrarium esse necesse est: Erit ergo tale regimen violentum, & præter hominum conditionem. Vnde fit quinto, vt vbi vnus est Princeps omnes illi inuideant: ex quo sequuntur seditiones, & schismata, quod in Ecclesia accidisse videmus, vbi quàm plurimæ hæreses, & perniciofa schismata, vel ex odio contra Vicarium Christi, vel ex inordinato appetitu illius excellētiæ pullularunt. Tandem hinc concludunt aduersarij, licet in aliquo minori regno monarchia probari possit, eam tamē in vniuersum orbē introducere, & absurdissimum esse & impossibile, quia fieri commodē non potest, vt vnus homo res totius orbis curet.

10. Respondetur primò, hinc recte cōcludi. Vnum principem per se, absq; peculiariissimo Dei auxilio, minime posse conuenienter vniuersam regere Ecclesiam, quod non solum de singulis hominibus, sed etiam de quacūq; hominum congregatione verissimum est. Secundo cum res humanæ non possint omnibus incommodis carere, illæ quæ ceteris paribus minora inroducunt, commodiores iudicandæ sunt. Multo autem plura visuntur incommoda in regimine plurium, quàm vnus: primum quia cum multi gubernant, vix consentiunt. Quod si plurium suffragijs munus alicui demādetur, alij fere semper commouētur. Secundum. Hinc existunt æmulationes, & inuidentiæ inter ipsa capita reip. & animorū diuisiones, quæ interitum toti corpori afferūt. Tertium. Si illa multitudo est popularis, nullum potest esse maius malum: quia inter eos plures signari, ac stulti etiam, quàm sapientes inueniuntur. Vnde iam respubl. ab stultis, & prauis administrabitur, siquidem plurium suffragio res erunt definiendæ. Si aut multitudo sit optimatum, tot fere principes erunt reipub. quot optimates, si nullus eorum superiorem cognoscat præter conuētum omnium: cumq; vnusquisq; eorum quod suum est non minus quærat, quàm si esset vnus tantum, tale regimen, & in seditionem, & in multas tyrannides degenerat. Quartum, si facile est vnum hominem esse prauum aut ineptum, etiam non est difficile vnum inter multos electum reperiri bonum: difficile autem est in quauis multitudine non solum omnes, sed etiam plures bonos, esse sapientes, & ad regendum idoneos. Quintum non potest intelligi multorum regimē, quin saltem ad tēpus vnus, vel duo eligantur, qui præfint multitudini: aliās resuaret magna confusio, nec possent, vt oportet, conuenire ad regendam Rempubl. quorum debet fieri frequens mutatio, & successio, vt videmus accidisse olim in Republ. Romana, & similibus: hoc autem fieri non potest, sine incommodo Respublicæ. nam prius ij, qui regunt dignitate priuantur, quàm experimēto nouerint gubernare.

11. Tertio dicitur, illa incommoda, quæ ab hæreticis in Monarchia excogitātur, partim non esse vera: partim in Ecclesiastica Monarchia, vel non reperiri, vel certe esse multo minora. Prima pars liquet. Nam potius Monarchia est humanæ rationi maxime consentanea, etenim ipse homo vna ratione regi debet: in humano corpore, vnum caput habet principatum: in vna domo vnus requiritur paterfamilias, vt bene regatur: in quolibet humano munere, vel artis, vel scientiæ, vt ordinate fiat, vnus debet supremus præfici: in toto deniq; mundo ferē omnes congregationes hominum monarchicē reguntur. Et Chrysost. homil. 34. in 1. ad Corinth. ponderat Deum creasse tantum vnum Adam, & ex illo alios, vt Monarchiam commendaret. Et Iustin. in ipso principio suæ historiæ refert primum regimē in orbe fuisse Monarchicum, & per multos annos durasse, quod etiam Tertull. libro 3. de Legib. ac Salust. in

Præcluditur primo euasio prædicta.

Præcluditur secundo re-torquendo maiora incommoda.

incomod.

2.

3.

4.

5.

Præcluditur tertio occurrendo incommodis.

O Care-

Hac de re Li-
pius lib. 2.
Polit. c. 2.

Ostenſum ſu-
pra diſp. 5.
ſec. 2.

Caelim tradiderunt. Secunda quoque declaratur: nam Ecclesiastica Monarchia non humana solum virtute, sed diuina præcipue nititur, unde quamuis Pastor esse possit imprudens, & prauus, ita tamen, ut ostendimus, ab Spiritu S. regitur, ut in præcipuis rebus, quæ videl. ad fidem, & mores spectant, non permittatur errare: Deinde ut Leo Papa epist. 4. docet non solus Pontifex Vniuersam Ecclesiam gubernat, sed cooperatores habet episcopos: & hi parochos, quibus non ut mercenarijs, sed ut vicarijs, & proprijs pastoribus, ex officio incumbit providere gregi: Pontificis verò supremi est super pastores omnes vigilare, atque vniuersam Ecclesiam, quoad ea præcipue, quæ ad commune bonum spectant. Atque ita fit, ut totius Ecclesiæ regenda pondus, & in plures sit convenientissime distributum, & vni commissum sapientissimè. Quia quamuis contendamus Monarchiam esse optimam, non tamen negamus inter homines, propter eorum imbecillitatem, necesse esse, supremum Monarcham subordinatis sibi potestatibus adiuvare, atque adeo Monarchiam quodammodo per democratiam temperari: illud tandem incommodum perpetuæ subiectionis in hoc regimine ferè nullum est, tum quia Ecclesia non vni hominum per se, sed ut Vicario Christi subijcitur, cuius iugum est suauis, cui seruire regnare est, tum etiam quia cum Pontifici, non naturali regimine, sed electione succedatur quilibet de Ecclesia si probus sit, & eligi potest, quod non nihil leuat, si quod est grauius aliquidque appetitui naturæ in dominando permittendum est.

Accedit a. ratio principa-
lis ecclesiæ
principatum
non esse ad-
equatè in
quolibet
multis.

12. Secundo principaliter probatur conclusio ex re ipsa, & regimine Ecclesiæ ut nunc procedit, euidenter ostendendo fieri non posse, ut hæc potestas vniuersalis competat multis: Nam vel ita multis competit, ut per illos immediate exerceatur, vel ita ut illi vnum eligant, cui talem conferant potestatem. Primum duobus adhuc modis potest intelligi: vnus est, ut hæc potentia vniuersalis ita sit in omnibus, ut sit etiam in singulis tota. Et hoc planè falsum est primo. Quia nullus vnquam fuit in ecclesia episcopus præter Romanum, de quo infra dicemus, cui vel apparenter, vel etiam arroganter, talis fuerit vnquam attributa potestas, & quæ ratione alteri tribueretur, eadem omnibus, vel certè multis, vel saltem quatuor primis Patriarchis, qui semper in ecclesia præcipue, habiti sunt dignitatis, esset tribuenda, quod planè falsum esse, & per se constat, atque etiam ostendimus. Secundo si huiusmodi essent plura capita, summa esset confusio, ac potius caput nullum: unde recte Athanasius orat. 9. contra idola, sicut multitudo Deorum, nullitas est Deorum, ita necesse est multitudinem principum id efficere, ut nullus Princeps esse videatur. Chrysostomus etiam homil. vltima ad Hebræos. Multum est (inquit) rectorem non habere, & argumentum multarum calamitatum, & principum perturbationis, & confusions, &c. Denique sicut monstrum esset corpus habens duo capita: sic & regnum duobus regibus subditum.

Nec etiā in-
adquātè.

12. Alter modus est, si potestas illa sit in tota aliqua congregatione: ita ut tota ipsa congregatio singulis partibus eius, v.g. Episcopis, & vniuersæ ecclesiæ superior sit: in nullo autem episcoporum per se talis potestas resideat. Hic ergo modus improbat etiam primo: quia si sola congregatio aliqua potestatem haberet in vniuersam Ecclesiam, & in singulos episcopos, solum posset talis potestas exerceri quando congregatio coacta esset, atque adeo quando Concilium in Ecclesia non celebraretur nullo modo dari posset exercitium illius potestatis, ex quo iam sequerentur incommoda in prima conclusione deducta: quis enim curaret tunc, quæ per se primo referuntur ad bonum totius Ecclesiæ? quis conderet leges pro diuersitate temporum vniuersæ Ecclesiæ necessarias? ad quæ pertinebit studium propagandi

fidem? Denique per se satis magnum incommodum est nihil posse in vniuersa Ecclesia statui, aut dispensari, aut modo alio ordinari, nisi tempore congregati Concilij. Secundo improbat etiam secundus modus: interrogo enim, quænam sit multitudo illa, in qua hæc potestas existat? aut est omnium fidelium congregatio, ut quidam hæretici ineptissime dixerunt: tum quia supra iam ostendi, in Ecclesia oues à pastoribus esse distinctas: tum quia regimen esset democraticum, atque adeo omnium pessimum, ut Aristoteles ait 8 Ethic. c. 16. Vultus enim non merita virtutis expendit: non publica utilitatis impedimenta rimatur, ut Ambr. scribit; Examer. c. 21. & ut inquit Chrysostomus in Ioan. post med. & Hieron. Matthæi 23. in fin. populus instabilis est atque inconstans, ideoque illius regimen eiusdem modi esse necesse est. Tandem impossibile esset talem multitudinem vnquam congregari ad aliquid ordinandum, de quo plura diſp. n. agendo de Concilijs. Aut illa multitudo est aliquorum principum Ecclesiæ, quicumque illi sint, & hæc si superiorem non habet, à quo congregabitur? cum tamen non nisi congregata possit quidquam efficere. Quis præcipiet singulis episcopis, ut tali tempore, & tali loco conueniant? Certe si expectandus esset mutus omnium consensus nunquam conuenirent. Sed & post conuentum, quis posset seruare ordo, si omnes essent æquales? quis tumultus, & seditiones compelleret, si nullum esset caput? contingere etiam facie posset, ut membra, vel personæ illius congregationis in duas æqualis numeri partes diuiderentur, ac sibi aequalesarentur: in qua ergo earum erit auctoritas, & potestas? similitudine, si successus fuerint huiusmodi Concilia, illud vtrique maioris esset auctoritatis, & potestatis, in quo plures conuenirent: ergo Ariminenſe Concilium præferendum esset Nicæno, quia in illo 600. fuerunt episcopi, in hoc 318. vltimus in citato loco de Concilijs constabit.

13. Tertius igitur modus dicendi est, potestatem de qua agimus esse in multis: et recte vero per vnum, cui multitudo illam contulit. Ar hoc modo habemus primo ecclesiæ regimen esse monarchicum, daturque vniuersalem pastorem vnum: quæstionemque superesse tantum de origine potestatis. Secundo constat Ecclesiam per quamlibet congregationem minimè posse conferre potestatem, quam non habet, quam cerè in presenti non habere constat, quia nec naturalis est, nec Christus vnquam eam illi concessit, sed singulari tantum personæ, & successoribus eius, ut diſp. sequenti ostendam. Tertio, neque legimus, neque vnquam auditum est Ecclesiam conuenisse, & potestatem, quam in se habebat, in vnum caput transulisse, siquidem neque tempore apostolorum, neque in generali aliquo Concilio postea congregato, id factum esse fingi potest. Ex quo aperte concluditur, si pastor est in Ecclesia, ut verè est, illum non ab hominibus, sed diuina traditione esse introductum. Quarto. Si Ecclesia contulit hanc potestatem, ac sibi elegit hunc regiminis modum, posset, si expedire iudicaret, illum mutare, conſequens est hæreticum, & contra perpetuum morem, & communem Ecclesiæ sensum. Quod si dicatur id non posse Christo ipso disponente, ut modus hic regiminis perseveraret in Ecclesia. Iam hinc quinto arguo, supremum pastorem ecclesiæ, esse ex Christi institutione ab illoque habere potestatem immediatè, quāvis ab ipsa ecclesia eligatur, & quasi præſentetur, ut in seq. diſp. explicabo. Tandem supra ostensum est Christum Dñm instituisse Hierarchicum ordinem ecclesiæ, perfectio aut huius Hierarchiæ requirit, ut ad vnum vsque supremum caput totus ordo reuocetur, quæ admodum supra ostendi: ita ergo fuit à Christo institutus: incredibile namque est, instituisse, ut in ecclesia essent presbyteri, & episcopi, supremum autem pastorem omnium, à quo ceteri omnes dependent necessario.

Tertius mo-
dus qui effe-
retur exclu-
ditur.

15. Ter-

Accedit t.
mo ad ex-
emplis.

Obiiciunt
heretici.

Prima con-
firmatur.

2.

3.

4.

5.

6.

Respondetur
ad.

15. Tertio principaliter arguitur exemplis, & pri-
mum quidem sumi posset a naturalibus, & corpora-
libus rebus, vt supra in num. 3. indicatum est, ex Hieron. & alijs Patribus: in angelorum etiam ecclesia
semper extitit, post Deum, vnus supremus Princeps,
& velut caput exterorum: in ecclesia deinde trium-
phante, quæ ex hominibus, & angelis constat, vnum
est caput Christus, quo exemplo vtitur Gregor. lib.
4. epistola 13. & Bernard. 3. de consideratione. ecclesia
vero militans debet esse triumphanti similis. Vnde
Ignat. epistola ad Smyrneses, ait *Episcopum in Eccle-
sia gerere imaginem Christi in celo*: Præterea in veteri
lege vnus Summus Pontifex est à Deo institutus,
qui Synagoga in spiritualibus præfesset, vt patet
Exodi decimo octauo. & Numerorum 17. quo et-
iam argumento vtitur Innocentius Tertius in cap.
per venerabilem qui filij sint legitimi, & Bernardus li-
bro secundo de consideratione: cum enim ecclesia
illa fuerit figura nostræ, ac minus perfecta, non est
credibile eius regimen esse perfectiori modo à Deo
institutum. Hinc Patres docent, sicut sacrificium ac-
ministri legis veteris significabant sacrificium no-
uæ, eiusq; sacerdotes: ita supremum synagoga Pon-
tificem significasse non solum Christum, vt volunt
heretici, sed etiam Vicarium eius, qui cum ipso
Christi personam gerat, eisdem signis significari po-
tuit. Vide Cyprianum lib. primo, epistola septima.
Gregorium in pastoralis parte secunda, cap. quarto.
Augustinum in simili, 20. lib. contra Faustum cap. 18.
Aliud exemplum sumitur ex huius ecclesie initij,
cum ab ipso Christo Domino regeretur, tunc enim
sine dubio, eius regimen monarchicum fuit, cum
ergo semper eadem ecclesia perseueret, eadem for-
mam regiminis retinere debet, alias neq; perfecta
vnitas seruaretur iuxta Aristotelem 3. Politicorum
cap. secundo. neq; ecclesia præfens ex Christi institu-
tione imitaretur perfectionem illius ecclesie, quam
ipse cõdidit, quod est absurdissimum. Notari etiam
potest, statim post Christi ascensionem, ecclesiam
totam ab homine vno fuisse gubernatam, vt osten-
demus dispart. sequenti. Notari quoq; quod Leo Pa-
pa sermone primo de Petro & Paulo, & Euseb. ter-
tio de demonstrat. Euangel. cap. 9. attigerunt, pro-
uidisse Deum, vt in principio nascentis ecclesie, to-
tus serè orbis sub vno principe gubernaretur, vt vna
ecclia in totum orbẽ facilius introduceretur.

16. Contra hanc veritatem obijciunt Lutherani
Paulum 1. Cor. 12. & ad Ephes. 4. vbi Hierarchiam
ecclesiasticam describens, ac pastores, & Doctores
numerans, non meminit vnus capitis. Confirmatur
Lucæ 22. *Reges gentium dominantur eorum, vos au-
tem non sic*. Secundo, quia tale caput neq; est necessa-
rium, cum iam habeamus Christum in celis: neq;
conueniens, quia non potest orbis ab vno homine
commodè gubernari. Tertio. Ecclesia ante Christi
aduentum vna erat, nec tamen vnum habebat ca-
put vniuersale, cum tamẽ ecclesia debeat semper si-
bi similis esse. Quarto. Nõ est in vniuerso orbẽ vnus
supremus Princeps in tẽporalibus: ergo neq; in spi-
ritualibus. Quinto. Cyprian. videtur episcopos om-
nes supremos facere neq; habere in terris iudiciũ,
sed eorũ delicta Dei iudicio referuari quẽadmodum
in sententijs concilij Carthag. apud ipsum Cyprian.
legimus. Sexto. Hieron. ad Tit. 1. docet, ecclesias olim
consilio presbyterorum regi consueuisse: postea ve-
ro, quia vnus dicebat, *Ego sum Pauli, ego Apollo*, consti-
tutum fuisse, vt vnus cæteris emineret: non ergo à
principio extitit spiritualis monarchia.

17. Ad primum respondetur: non oportuisse
Paulum numerare singulas ecclesie dignitates in in-
diuiduo sed veluti in specie. Quare cum primo loco
apostolos numerat, illum comprehendit, qui apo-
stolicam dignitatem, atq; adeo vniuersalem pote-
statem retinet: quem certe vult Paulus ad ecclesie
institutionem, & debitum ordinem esse necessariũ,
Suarez de Fide.

itaq; comprehendit Summum Pontificẽ, qui verẽ,
& propriẽ successor est apostolorum: similiter cum
pastorum meminit, Summum Pontificem plane in-
cludit, qui supremus est ecclesie pastor. ita Bernard.
libro tertio de considerat. Ad confirmationem. Nõ
negat Christus aliquem in ecclesia fore maiorem,
& superiorem cæteris: imo id aperte affirmat di-
cens, *qui maior est in vobis, fiat sicut minor*: modum igitur
gubernandi docet: nimirum, vt sit absq; fastu,
& appetitu dominandi: quod clarissime constat ex
contextu: se ipsum enim constituit exemplum, qui
sine controuersia omnibus præerat. Ad secundum:
illo argumẽto, si quid valet, probaretur non esse et-
iam necessarios in ecclesia episcopos, quia Christus
est *Episcopus animarum nostrarum*, 1. Pet. 2. Eteadẽ ra-
tione neq; Doctores, neq; Apostolos, neq; sacerdo-
tes, quia hæc omnia in Christum conueniunt. Est
ergo Christus caput ecclesie præcipuũ inuisibiliter
influens in illam, præter quod requiritur visibile
aliud caput, quod vices illius gerat, sicut absente rege,
oportet aliquẽ pro rege esse, vt supra etiam dictum
est. Quomodo autem hoc præterea sit conueniens,
iam in prima ratione declarauimus: quin etiam o-
stendimus, impossibile esse, vniuersalem ecclesiam
alio modo gubernari, si secludamus miracula, & or-
dinariam Dei providẽtiam attendamus. Ad tertiuũ
supra iam negata est consequentia, & ratio differẽ-
tiæ assignata: ecclesia autem præfens accommoda-
ri debet antiquæ, in his quæ perfectionis sunt, non
autem in imperfectionibus, quippe quæ multo per-
fectior est, & magis vna. Inde autem potest nonnul-
la similitudo seruari, quia etiam olim in singulis fa-
milijs, & quasi partialib. ecclesijs, in quibus erat idẽ
ritus colendi Deũ, vnus exabat supremus sacerdos,
& caput in spiritualibus, vt de Melchisedec in suo re-
gno, Gen. 14. insinuat, & idem creditur de Ada-
mo, Noẽ, Abraham, Isaac, & Jacob. Hieron. quoq;
libro de traditionibus hebraicis super Gen. refert,
ius supremi Sacerdotij pertinuisse tunc ad primo-
genitos. Ad quartum primo dicitur, non esse simile
de temporalis dominio, nam quia quodammodo
naturale est, ab ipsis hominibus erigi, & constitui
facile potest. Vnde quantumvis Deus sua providentia
regna dirigat, & gubernet: non tamen voluit domi-
natum terrẽ vni tribuere, sed id libertati hominum
relinquere. Quare nullo vnquam tẽpore, totus or-
bis sub vno Principe vixit, quia neq; vniuersi homi-
nes voluntariẽ se illis subiecerunt, neq; vnus potuit
totum orbẽ inuitum subdere: Secus vero est de po-
testate spirituali, ac supernaturali, quæ à Christo
manauit, & vni concedi potuit, sicque successiue
coferuari, vt dicemus. Secundo dicitur non potuisse
totum orbem habere rationem vnus Regni, vel v-
nius Reipublicæ temporalis: oportuisse autem in
ecclesia esse vnã, & eandem fidem, eadem sacra-
menta, & easdem præcipuas leges semper retineri:
quod fieri recte non potuit absq; vno capite. Deniq;
non admodum expediret vnica potestas in Regno
temporali, posita hominum malitiã, & appetitu
dominandi: constituent enim ac reguntur tempora-
lia regna coactione potius, & potentia seruoq; ti-
more, quàm fide supernaturali, & amore, filiorum,
& ideo vix posset vniuersus orbis commodè subesse
vni Principi: Ecclesie autem vnitas, fide potissi-
mũ tuenda est, & conferuanda, qua certe facit om-
nes fideles vni capiti facillẽ obediẽtes. Quare nul-
la est in proposito allata similitudo. Ad quintũ dic-
Cyprianum loqui, non generatim de omnibus epi-
scopis, sed de ijs, qui in concilio Carthaginensi ade-
rant, quod verò ait defectus episcoporum esse diui-
no iudicio referuandos, intelligit quoad plurima
occulta, quæq; regulariter non possunt ad vnum,
quem in terra habent, supremum iudicem deferri,
& ab inferioribus non decet indicari, quod aut epi-
scopi superiorem habeant in terris, aliàs sæpẽ docet
Cyprian.

Ad confirm.

Ad 2.

Ad 3.

Ad 4.

Ad 5.

Cyprianus, vt libro 3. epistola 17. Vide Augustinum 3. de Baptismo cap. 3. vbi dictum Cypriani locum interpretatur. Ad sextum, primo dicitur Hieronymum non loqui ibi de tota ecclesia, sed fortasse de episcopis particularium ecclesiarum, quorum dignitatem super alios presbyteros indicat non diuinam, sed humano iure institutam, quamuis eam institutionem à tempore apostolorum incepisse non neget, vt patet ex eod. ad Euagrium. Hæc verò sententia Hieron. alio loco expendenda est, namq. ad præsens nihil spectat cum non neget vnum vniuersalis ecclesie caput, imò alijs locis apertissime illud agnoscit, vt suo loco videbimus. Ad alterum testimonium respondetur Hieronymum velle episcopos esse pares quoad potestatem, & dignitatem ordinis, non iurisdictionis. Alias difficultates hæc occurrentes in sequenti disputatione enodabo.

SECTIO VII.

An Ecclesia Sancta, Apostolica, & Catholica sit?

De Ecclesia notis Salm. in Paul. à disput. 4. Bellar. lib. 4. de notis ecclesie Valent. soto lib. 6. fuz Anal. Hosius de confels. Polon. à c. 21. Affert 1. Probatur auctoritas.

Prima causa vnde ecclesia sancta vocatur.

- Q** Vatuor præcipue proprietates in Symbolo tribuuntur ecclesie: scil. *esseternam*, & *trinitas*, quas in titulo numeravi. Vnitatem hætenus explicui sequitur, vt ceteras, quæ clariore sunt breuiter expediam. Dico ergo primo conuenienter ecclesiam nominari *Sanctam*. Conclusio est de fide ex symbolo, colligiturq. ex omnibus locis Scripturæ, in quibus ecclesia dicitur, *Columba*, *sponsa*, *amica*, *regina*, *domus Dei*, *regnum celorum*: his enim omnibus metaphoris sanctitas ecclesie significatur. Vnde Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea*. Ad Ephes. 5. vt exhiberet sibi Ecclesiam non habentem maculam, neq. rugam, quod heri per lauacrum regenerationis dicitur ad Tit. 3. de qua ecclesie sanctitate bene Augustin. lib. de perfectione iustitiz, & Fabian. Papa epist. 3. ad Hilar. Sixtus 3. epist. decretal. cap. 5. Hieron. ad Ephes. 5.
2. Recipit autem hanc denominationem ecclesia primum à priori parte: semper enim in ea plurimi sunt iusti: & quamuis numero pauciores, quàm peccatores, attamen, quia coram Deo maiores æstimationis est vnus iustus, quam peccatores multi, ideo ab eis potest denominari: præcipue, cum sanctitas iustorum sit ex intentione, & instituto ecclesie, cui contraria est malitia. Vnde secundo dicitur *Sancta* ex fine, & medijs, legibus, sacrificijs, sacramentis, atq. adeo ex toto vniuersali cultu Dei, cui tota est dedicata. Vide August. 3. de doctrina Christi. cap. 32.
3. Tertio (inquit Hosius lib. de fide cap. 21.) dicitur *Sancta*, id est sancta, munita, & firma: est siquidem supra Petram fundata: *Nec portæ inferi praualebunt aduersus eam*. Matth. 16. Vnde Chrysost. hom. de expulsiōe sua, to. 5. affirmat ecclesiam firmiorem esse terra, & celo, in quo fixas habet radices faciliusq. solem extingui, quàm ecclesiam obscurari. Vnde Apocalyp. 21. Ecclesie Sol, Christus ipse appellatur.
4. Quarto. Posset ecclesia denominari *Sancta* à suo capite, quod est Christus non sola extrinseca denominatione, sed quia eius merita per intrinsecam sanctitatem participat: & ad eundem modum dicitur *Sancta* ab Scriptura, quæ à D. Th. appellatur, *Ecclesia* cor, eam viuificans, & sanctificans. Tandem dici potest ecclesia *Sancta*, quia extra eam nulla est sanctitas, & in ea, à quocumq. illam quærente, inuenitur: Quia quidem ratione ad hanc proprietatem altera reuocatur, *extra Ecclesiam*, scil. *non esse salutem*, quod in arca Noe significatum fuisse dicitur 1. Pet. 3. qua de causa Augustin. ait, libro de symbolo cap. 10. *Non potest in celo habere patrem qui nolit in terra Ecclesiam habere matrem*: ad hanc similiter ecclesie sanctitatem spectat, esse rectissime ordinatam, & institutam quod à sapientissimo auctore CHRISTO creata sit, ideoq. in Scriptura comparatur exercitui, regno, horto, corpori, & alijs rebus, quæ hancquam videmus ec-

clesie pulchritudinem indicant. Consule Turrett. lib. 1. cap. 21.

3. Obijcies verò contra hanc proprietatem, bonum ex integra causa: sed in ecclesia non est integra sanctitas: ergo sancta dici nequit simpliciter. Respōdetur quāuis non in omnibus membris ecclesie sit sanctitas, attamen propter alias adductas rationes simpliciter, & vere nominari *sanctam*, præcipue quia sæpe totum denominatur à forma, quæ residet tantum in quibusdam partibus, est autem in multis ecclesie membris integra sanctitas: atq. hoc præcipue verum est, cū ratio totius per se saluari potest in solis partibus dictam formam habentibus, vt in posito casu si solum daretur in ecclesia illa membra, quæ sunt vere sancta, & iusta: vere, & absolute in illis saluaretur ecclesia, ac sancta esset. Consortium igitur peccatorum hominum non impedit denominationem, quæ huic congregationi per se debetur.

4. Sed quæret aliquis, an sit de ratione Ecclesie habere sanctitatis proprietatem, hoc sensu, vt ne esset omnino sit esse semper in Ecclesia aliqua membra, in quibus sit vera sanctitas, & charitas. Respondet, dictam proprietatem non pertinere ad primariam, & essentialem rationem Ecclesie, vt sic: ostensum est enim supra sect. 1. fidem esse sufficientem ad vnienda Ecclesie membra: nihilominus, si de Ecclesia, vt à Christo instituta est, loquamur, certum omnino videtur, neque fuisse, neq. fore vnquam tēpus in quo non existeret vera sanctitas in corpore ecclesie, atque adeo in aliquibus eius membris: quamuis non sit necessarium esse in his, vel illis determinatæ sumptis, ita interpretantur omnes. Imo, & tota ecclesia ita intelligit illos articulos symboli. *Credo sanctam Ecclesiam, & communionem sanctorum*, colligiturque ex locis Scripturæ, in quib. promittitur Ecclesie Christum, & Spiritum S. perpetuo habitaturos in illa, quæ supra in sect. 3. agentes de perpetuitate Ecclesie, adduximus, id etiam constat ex efficacia Sacramentorum, quorum verus vltus non potest in vera Christi Ecclesia deficere, vnde fit, vt necessario aliqui saltem infantes baptizati semper sint sancti, & idem credo certissime de plurimis adultis: si vero loqueremur de Ecclesia, ante Christi aduentum, præcipue de initio illius cum scil. ecclesia duobus tribusue constabat fidelibus, non est necessarium credere in nullo instanti, vel tēpore ecclesiam caruisse gratia, saltem immediate post peccatum ptimorum parentum: de ceteris vero temporibus nihil est omnino certum: quamuis verius certe videatur, nunquam ecclesiam postquam in multis propagari cepit omnino fuisse vacuum charitate, quod ex discursu facto de fide in citata sect. 3. constare potest.

1. Dico secundo ecclesiam Christi verissime dici, & esse Catholicam. Est de fide ex symbolo Apostolorum, & Nicæno ac per se satis patet, nam esse Catholicam idem est ac esse *vniuersalem*: Est autem ecclesia vniuersalis primo *quoad locum*, quia toto orbe diffunditur, vt Augustinus inquit epistola 170. & serm. 131. & 151. de tempore: & 2. cont. Petilian. cap. 38. & sæpe alias, & patet ex illo Matth. ultimo. *Euntes in mundum vniuersum*, & Psalm. 18. *In omnem terram exiit sonus*, & c. 48. *A sola ortu vsque ad occasum*, & c. 71. *Dominabitur à mari vsque ad mare*. Neque vero oportet in ea esse ecclesiam vniuersalem loco, vt iam totum orbem occupauerit: satis est enim fere in totum orbem fuisse introductam: & nullam esse regionem, cuius non aliqua pars, ecclesie partem contineat: item, quia de se ita tendit ad vniuersum orbem occupandum, vt ratio ipsa suadeat aliquando fore, vt totum occupet. Vide Augustinum epist. 50. vbi rem hanc apte explicat, Dried. libro 4. de dogmat. capit. secundo, parte secunda. Ab alijs præterea consideratur ecclesia vniuersalis *quoad locum*, quia in terra militans, in parte inferni purgans, in Cælo est triumphans. Secundo *vniuersalis* dicitur *quoad personas*, quia omnes

Obijctio 3. tra prædicta cuiusque solutio.

Oportet ne semper esse in Ecclesia iustos.

Affert 2. de qua lib. 1. de sensu. fid. à cap. 1. Causa cur ecclesia dicatur catholica.

omnes omnino gentes, & nationes ad se vocat, neque aliam religionem secum in vniuerso orbe permittit, in quo differt maxime à synagoga. Ita Augustin. libro de vnitatem ecclesie, & libro contra Crescon. & epist. 40. 50. 61. patetq. Matth. vlt. *Docete omnes gentes.* Marci vlt. *Omni creatura, & qui non crediderit condemnabitur.* Act. 15. Luc. 24. ad Coloss. 3. vers. 11. ad Titum 1. vers. 4. & Psalm. 2. *Dabo tibi gentes hereditatem tuam.* & deniq. vbicumq. vocatio gentium in Scriptura promittitur: tandem ad Roman. 10. *Non est distinctio Iudaei & Graeci.* Et Act. 10. *In veritate comperi, quia non est acceptor personarum Deus, sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Vide Basilium 1. contra Eunomium, & dicta supra de vnitatem ecclesie sect. 4. Tertiò dicitur *Catholicam* tempore, quia omnibus durat temporibus: videantur dicta superius de perpetuitate ecclesie sect. 3. Quarto propriissime dicitur *Catholicam* doctrinam. nam Catholicam, & vniuersalem doctrinam semper retinet, quam Paulus citato loco ad Tit. *Communem fidem* appellauit, vt Glossa ibi aduertit: dicitur autem ecclesie doctrina, *Catholica, & vniuersalis*: tum quia non priuato viuificuq. iudicio nititur, sed vniuersali consensu, & communi generali; regula fidei fundatur: iuxta August. 12. confess. cap. 25. Cyprian. lib. 1. epist. 3. tum etiam quia perpetua, & vniuersali traditione recepta est, iuxta illud Psalm. 118. *In generationem, & generationem veritas tua.* Vnde Cyrill. Carecheli vltima, *Catholicam* vult ecclesiam dici, quia *Catholicam docet*: tum deniq. vt ex eodem Cyrill. ibid. colligitur, doctrina ecclesie catholica est, quia plane, & perfecte omnia dogmata, quae in notitiam hominum peruenire debent de visibilibus, & inuisibilibus, de coelestibus, atque terrenis, complectitur. Item quia in ea omne genus virtutis continetur, aduersum vitia, & contra peccata omnia remedium inuenitur. Vide Vincent. Lyrinens. & Hosium libro de fide, & symbolo cap. 22. Solum restat in hac prerogatiua aduertendum, proprie, & perfecte conuenire in ecclesiam, prout est à Christo Domino instituta: antea enim, erat quidem catholica seu vniuersalis, secundum aliquam rationem ex dictis, cetera autem imperfectè satis in illa reperiebantur.

6. Dico tertiò, ecclesiam verè & proprie dici, & esse *Apostolicam*. Est de fide ex dictis symbolis, & proprie conuenit affectio hae ecclesie post Christi institutionem, & aduentum: dicitur autem *Apostolica*. Primò quia apostolorum predicatione fundata est. Secundo, quia super Petrum apostolorum principem tanquam super firmam petram, suo etiam modo est aedificata. Quae duo ex sequenti dispensatione magis patebunt. Tertiò, quia legitima successione, & traditione deducta est ab apostolis, vsque ad praesentia tempora. Rescit Tertullian. lib. de praescriptionibus haereticorum. *Illam veram Ecclesiam sentiunt, quae ab Apostolis legitima successione deducitur.* Idem docent Irenaeus libro 3. cap. 3. libro 4. cap. 63. Cyprianus lib. 1. epist. 6. Augustinus epistola 165. ad Generosum, & libro 4. contra epistolam fundamenti cap. 4. & de vilitate credendi. cap. 17. & 46. Quarto dici potest *Apostolica*, quia illius ecclesie, quae ab apostolorum tempore fuit, formam, regimen, atque adeo vnitatem retinet, vt supra agètes de vnitatem ecclesie sect. 4. exposuimus. Vide Turrecremat. 1. lib. cap. 4. & sequentibus, vbi tractat, cur ecclesia non dicatur etiam Christiana, Pontificia, & Euangelica, quae nuncupationes ad loquendi modum potius, quam ad rem spectant.

SECTIO VIII.

An vera Ecclesia Christi visibilis sit?

Hæc quaestio caput tractari propter haereticos huius temporis, qui duplicem distinguunt

Snarez de Fide.

ecclesiam, alteram visibilem, inuisibilem alteram esse dicunt: atque hanc posteriorem veram ecclesiam solum esse, & Christi sponsam: alteram verò solum modo apparentem ac secundum quandam humanam existimationem. Sed ne disputatio de verbis sit, rem de qua quaestio est aperiamus, dupliciter enim aliquid dici potest visibile, aut inuisibile. Vno modo stricte, quatenus ad visum, vel sensum aliquem corporeum refertur. Alio modo late, vt se extendit ad mentis cogitationem, & iudicium, vel clarum, vel saltem obscurum, fideique alicuius. Conuenit igitur nobis cum haereticis, ecclesiam de qua loquimur confuse sumptam, esse hominum congregationem, atque adeo consistere ex personis corporeis, & visibilibus. Interest autem, quia illi negant esse in hac ecclesia proprietates illas visibiles, quibus absoluto, & certo iudicio possit à nobis discerni in particulari congregatio, quæ vera ecclesia est, ab alijs Satanæ congregationibus. Et hoc sensu vocant eam inuisibilem, id est, in particulari, & in indiuiduo omnino occultam. Catholici autem volunt veram ecclesiam posse à nobis certo iudicio in particulari dignosci, atque adeo esse visibilem, & per internum mentis iudicium, & per ipsos sensus externos designabile: non per se, sed veluti per accidens: eo modo, quo substantia videri dicitur visis accidentibus: atque etiam anima, visis externis operationibus: habet enim ecclesia visibiles proprietates, & actores, in quibus, & per quas cognosci potest.

2. Fundamentum haereticorum duplex occurrit. Prædicti erroris fundamentum. Alterum, quia forma illa, qua ecclesia constituitur, inuisibilis omnino est, vt ipsi volunt, aut scilicet diuina prædestinatio, aut interna iustitia, aut certe fides absque vilo exteriori, & sensibili cultu, hoc enim præcipue intendunt, ecclesiam inuisibilem astringendo: remouere videl. omnem externam Hierarchiam Ecclesie, caput visibile, regulam fidei animatam, & visibilem, omnem denique externum cultum, & politi- Secundum. liciam, quæ ad vnitatem, & consentientiam Ecclesie pertineat. Alterum fundamentum est, quia etsi deus posse dari signa visibilia veræ ecclesie, semper tamen requiritur interior fides, quæ neque in se visibilis est, neque in externis signis satis ostenditur, cum omnia falsa esse possint, vt in vnoquoque hominum apertius constat: de nullo enim sine Dei reuelatione possumus certo scire interiore fidei, quam exterius profiteretur: ergo id erit de quacumque hominum congregatione. Obijciunt præterea haeretici nonnulla Scripturæ, & Patrum testimonia: primò ea, in quibus Ecclesia Christi dicitur in interiori homine posita, Lucæ 17. *Regnum Dei non venit cum observatione, nec dicent ecce hic, aut ecce illic: ecce enim Regnum Dei intra vos est.* 1. Petri. *Domus spiritualis, Sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias.* Ioann. 4. *Spiritus est Deus, & qui adorant eum in spiritu, &c.* Hierem. 31. *Dabo legem meam in cordibus eorum:* Denique Psalm. 44. *Omnis gloria eius filia Regis ab intus.* Præterea Hilarius, libro contra Auxentium in fine, & Hieronym. contra Luciferian. asserunt, tempore Arianorum veram ecclesiam fuisse latentem, & occultam: non ergo est de ratione ecclesie, vt sit visibilis, ergo neq. hodie discerni poterit. Tandem, inquit Brentius, alias tollendus esset articulus Symboli, *Credo vnam sanctam Ecclesiam*, & reponendus, *video vnam sanctam Ecclesiam.*

3. Dico tamen primo: vera ecclesia, supposita si de qua de illa habemus, discerni, & prudenter cognosci in particulari potest per externa, & visibilia signa, quo sensu simpliciter, & absolute visibilis dicenda est, quia videmus eam congregationem hominum in indiuiduo, & in particulari, quam certo iudicamus esse veram Ecclesiam ex his, quæ ipsis oculis in ea conspiciuntur. Est de fide. Probatur ex Scriptura, Matth. 18. *Dic Ecclesia: potest ergo tibi constare, quæ sit ecclesia: alias quomodo ad illam loqueris.* Probatur ex Script.

O 3

Et

Et quauis sermo sit de Pastore ecclesie, inde tamē sumitur sufficiens argumētum, sicut ex verbis Christi ad Petr. Luc. 22. *Confirma fratres tuos*, & Ioan. 20. *Pasce oues meas*, & 1. Pet. 5. *Pasce qui in vobis est gregem*, quomodo enim pascēt, aut confirmabunt, quos non cognoscunt: sicut etiam 1. Corinth. 15. Paul. ait se persequutum fuisse Ecclesiam, & in epistolis scribit, Ecclesiam, quae est Corinthi, Ephesi, &c. Et vbi cumq; fere Scriptura nomine Ecclesia vtitur, de aliqua certa congregatione, & hominibus cognita loquitur, vt patet Actorum 15. 1. ad Timoth. 3. Num. 20. 3. Reg. 18. Præterea est optimus locus Matth. 5. quem ponderauit Augustin. de vnitate ecclesie cap. 14. & 20. *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita*. Id est, Ecclesia in Christo fundata, de quo Esa. 2. & Mich. 4. *Erit in nouissimis diebus praparatus mons domus Domini*, &c. quæ loca ita intelligunt Hieron. ibid. & August. tract. 1. in 2. Canon. Ioan. vbi etiam in hunc sensum, interpretatur id Psal. 18. *In sole posuit tabernaculum suum*. Vocat, inquit, Ecclesiam tabernaculum, quia in terra peregrinatur, iuxta id Apocalyp. 12. *Erit tabernaculum Dei cum hominibus*. Vide eundem August. in Psal. 30. 4. & 47. Sumitur etiam optimum testimonium ex Isaia 61. *Radix perpetuum seriam cum eis*, &c. omnes, qui viderint eos cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus, quo in loco sermonem esse de ecclesia constat ex Lucæ 4. vbi Christus de seipso, & sua spiritali propagatione verba illa interpretatur. Eodem modo loquuntur Partes omnes de Ecclesia. Aug. supra, & 2. contra lit. Petil. cap. 32. Gregor. epistol. 48. & lib. 32. moral. cap. 12. Chrysost. homil. 4. in cap. 6. Isa. *Facilius est (inquit) solem extinguere, quam Ecclesiam obscurari*. Orig. hom. 30. in Matth. aliquanto post initium. *Ecclesia plena est fulgore*, &c. & alij citati, & citandi: hæc enim eo spectant, vt Ecclesia conspicuam, ac visibilem admodum declarent.

Probatur deinde rationibus.
Prima.

Secunda.

Confirm.

Assert. 2.

Probatur 1.

4. Ratione arguo primo, ex dictis Scripturæ locis nam tenemur ecclesie veræ nos adungere, & pastores eius obedire, socijs, & fratribus communicari, hæc autem fieri non possunt, nisi de Ecclesia vera nobis constet, de qua ratione vide Cyprianum libro de vnitate ecclesie, Hieron. epistol. ad Damasum de nominibus hypostatice. Augustin. 4. de Baptismo cap. 1. Secundo ostensum est supra in sect. 5. corpus ecclesie postulare ordinem hierarchicum: certum est vltius, debere esse in vera ecclesia visibilia sacramenta, sacrificium sensibile, scripturam, exteriorum prædicationem, caput, & pastores, qui cognosci possint ab ecclesie membris, alijs maxima esset perturbatio, & confusio in ecclesia, omnino ergo oportuit esse visibilem. Vnde etiam Augustin. libro 17. contra Faust. c. 11. *In nullum nomen religionis congregari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel sacramentorum visibilibus consortio colligentur*. Vide ipsam August. tertio contra epistolam Parmeniani. capit. primo. Confirmatur: nam Ecclesia, quæ tempore apostolorum extitit, & in quam Spiritus S. visibiliter descendit, visibilis erat, eademq; visibiliter aucta fuit, quando die vno iam tria, iam quinq; millia hominum ad illam sunt addita. Actorum primo, secundo, tertio, & quarto. Eadem consequentibus annis per sensibilem prædicationem, & miracula paulatim creuit visibiliter. Eadem deniq; continuata serie propagata, & quasi per manus tradita ad nos vsq; peruenit, erit ergo, & hæc præsens Ecclesia etiam visibilis: cum eadem sit, atq; eisdem signis sensibilibus discerni queat.

5. Dico secundo. Ecclesia Christi vera, illa est, quæ perpetuo visibilis perseuerat. Hæc conclusio parum à præcedenti differt, & eisdem fere fundamentis nititur: astringitur tamen ad refellendam directe inanem distinctionem hæreticorum: & probatur primo. Nam Ecclesia, quam Christus fundauit, visibilis est, vt scriptura docet, & tamen hæc eadem est perpetua: ergo duæ eiusmodi proprietates

res eidem Ecclesie conueniunt, neq; possunt à vera Ecclesia separari; & vtrumq; patet ex Matth. 16. vbi de Ecclesia super Petrum fundata atq; adeo visibilis dicitur: quod porta inferi non praualebit aduersus eam. Secundo, quia semper oportet esse pastores visibiles in Ecclesia. Est optimus locus ad Ephes. 4. *Quosdam dedit pastores, &c. ad consummationem Sanctorum donec curramus omnes in virum perfectum*. Id est, vsq; ad diem iudicii. Circa quem locum vide August. 22. de ciuit. c. 16. 17. & 18. Tertio. Quia semper oportet ianuam celi esse parentem, & viam salutis posse cognosci, quæ solum est in vera ecclesia: si autem illa esset alio tempore profusa inuisibilis, & occulta, in eo essent homines quasi extra statum salutis, quia non possent veram ecclesiam ingredi, quanquam vellet. Quarto, quia vsque ad diem iudicii semper ecclesia complectetur bonos, & malos, & ita semper durabit, vt patet ex parabolis Aræ, Zizaniorum, & decem virginum, Matthæi tertio, 13. & vigesimo. Ecclesia autem mixta ex bonis, & malis semper est visibilis, vt Sancti passim docent, & Lutherani non negant. Vide Cyprian. serm. de lapsis. August. de vnitate ecclesie cap. 13. & 20. & sermone 2. in Psal. 101. & 147. Bernard. serm. 29. in Cantic. circa id remittendum, nec dimittam. Vincent. Lyrinens. in commonitorio. Quinto impossibile est veram Ecclesiam non retinere veram fidem: fieri etiam non potest, vt eam exterius non profiteatur, cum debeat esse sancta, & ad salutem non satis sit credere corde, sed oporteat etiam ore confiteri, testis Paulo ad Roman. 10. ergo semper Ecclesia existit visibilis. Tandem vera Ecclesia visibilis est, & vera ecclesia est perpetua: ergo visibilis ecclesia illa est, quæ hucusque durat, perpetuoque durabit.

6. Primum fundamentum hæreticorum euersum iam est, sumunt scilicet falsum principium, in Ecclesia nihil requiri visibile, & externum: quod tamen ad consistentiam eius, & quasi spirituale vnitatem pertinet. Ad alterum fundamentum, quamuis vera fides interior sit, amen per externa signa videri aliquo modo potest: quamuis ergo non videatur ipsa forma qua membra ecclesie interius vniantur inter se ipsa, videtur saltem in suis signis, atque hoc est factis, vt videamus corpus Ecclesie, & membra, quæ illud componunt, & de singulis quidem membris, quando absunt talia signa veræ religionis, & obediencie ecclesiasticæ, prudenter iudicare possumus, vere esse membra ecclesie, quamuis non certitudine proflus in fallibili: de toto autem corpore, non solum prudenter, sed infallibiliter etiam, iudicamus esse veram ecclesiam: quia licet facile posset vnum vel aliud membrum nos decipere, non tamen corpus vniuersum, vt in seq. sect. latius demonstrabo.

7. Ad testimonia adducta respondetur, in quibusdam eorum doceri præcipuum ornatum, & pulchritudinem Ecclesie in interiori virtute esse positam: non tamen propterea affirmari externa opera non requiri: quamuis, vt hæc Deo grata sint ab interiori virtute oporteat proficisci. Vnde in Psal. 44. præter interiorem gloriam ecclesie, requiritur ornamentum externum, quod vestitus deaurato, comparatur, & circumdatum dicitur varietate. Præterea locus Hieron. 31. de nouo Testamento procedit, in quo primum, & præcipuum est gratia, & charitas, quæ spiritualia sunt dona, ideoq; dicuntur in corde scribi, sed hæc tamen habent externa signa, quibus in corpore ecclesie suo modo videantur. In loco Ioannis quarto peculiariter voluit docere Christus aduenisse tempus, in quo implendum erat id Malachie primo, *In omni loco offertur mihi oblatio nuda*: atque adeo delendum fore ritum omnē veteris legis, in qua vnus tantum locus, & vnum Solymæ templum ad offerendum Deo Sacrificium designabatur, & ob id ait, neque in monte hoc, neque Hierosolymis adorabitis patrem, non quod in illis locis prohibitum foret

Ad 1. fundamentum in n. 4.

Ad 2.

Ad 3.

foret adorare: sed quod neque ritu Samaritanorum, neque iudeorum, neque ex necessitate in eo loco, vel alio quolibet, sed ubique locorum, & Christianorum ritu, qui præcipitur in vera fide, & charitate positus est, adoretur. Ita Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius, Diuus Thomas, & Cæteranum in illo loco. Iam apud Lucam decimo septimo sermo aperte est de adventu Christi Domini in mundum: actacitè distinguitur illic duplex adventus, alter iam præsentatione cuius dicitur, *regnum Dei intra nos esse*, quod de iustitia & gratia interpretatur Theophylactus: alter futurus ad diem iudicii: dicitur autem fore *sine observatione*, quia repente, sicut fulgur adveniet. Vide Bedam, & Ambrosium in illum locum. Porro autem Diuus Petrus *spiritualem domum* vocat ecclesiam, à præcipua eius parte: nam maximè vivit spiritus: sic enim & iustum hominem, spirituales vocamus: hostias verò spirituales appellat bona opera Christianorum, quia ut Deo accepta sint, esse debent fide, & charitate formata. Rursum quia omnia, quæ in legem præcipiuntur, quantum externa sint, ad fovendam, augendamque spiritum emittunt referuntur, ideo lex hæc spiritualis dicitur: sæpe namque spirituale vocatur non solum, quod in substantia sua tale est, sed etiam quod spiritui servit, vel illi subicitur, aut etiam illum imitatur: qua phrasi Paulus resurgens corpora spiritualia vocavit. Ad ultimum quod Brentius obijciebat, respondetur. Sicut Thomas vidit, & credidit, quia, ut Gregorius ait, aliud vidit, & aliud credidit, ita nos videmus quidem ecclesiam videndo exteriora signa, & veræ ecclesiæ testimonia: credimus autem internam pulchritudinem, & formam eius, ut iam sectione sequenti videndum est.

SECTIO IX.

An certa, & divina fide constare possit, hanc numero atque in individuo, esse veram Ecclesiam?

IN præcedenti sect. in genere definiimus, Ecclesiam esse visibilem, & aliquo modo credibilem, scilicet humanam, & prudenti fide: nunc explicandum superest, An hoc ipsum simpliciter credibile sit, atque adeo credendum fide divina. Neque verò in communi tantum, sed in individuo, etiam ostendendum est, quænam congregatio earum, quæ in mundo sunt, credenda sit vera Dei ecclesia: estque eiusmodi questio in hac materia præcipua: utpote ex qua magnopere controversiarum omnium inter nos, & hæreticos resolutio pendet: cum enim expressum in Scriptura sit, veram Ecclesiam esse columnam, & firmamentum veritatis, omnes sibi veram Ecclesiam attribuunt, ut sua falsa dogmata vera esse per suadeant, quod notarunt Irenæus libro secundo contra Valentini. Lactant. libro 4. diuinar. institut. cap. ultimo, Cyprianus libro de unitate ecclesiæ, & libro 4. epistolâ prima, Augustinus de fide & symbolo, capit. 10. de Agone Christiano cap. 29. contraliter. Petilian. cap. secundo, Bernardus sermone 66. in Cant. Convenimus igitur cum hæreticis, eam esse veram Christi Ecclesiam, in qua vera Christi doctrina perseverat: differimus tamen, quod ipsi nullum aliud signum veræ ecclesiæ, præter veram doctrinam admittunt, ut videre est apud Hosium 5. contra Brent. & Petr. Sot. in confessione Catholica c. 4. nam, & si alias notas veræ ecclesiæ interdum afferant, omnes planè hanc primam includunt, fatentur enim requiri verum sacramentorum usum: illum autem verum definiunt, qui ex sana doctrina, & fide, addunt præterea requiri obedientiam erga ministros verbi, sed intelligit, aut certè intelligere debent, de vero Dei

verbo. Itaque hoc tantum signo veræ doctrinæ utitur: veram autem doctrinam ex sola Scriptura purè, & simpliciter intellecta desumi volunt. Sicque concludunt, veram ecclesiam ex sola scriptura per se cognosci: ad quod institutum asserunt Chrysost. hom. 49. in Matth. August. libro de unitate ecclesiæ cap. 2. & 3. & epistola 166.

2. Catholici verò, quantum hoc signum non detrectent (ipsis enim hæreticis maximè aduersatur) attamen volunt illud, potius ad definiendam, quam ad discernendam veram ecclesiam valere. Est siquidem ecclesia fidelium congregatio, ut supra vidimus, fideles autè, qui veram Christi doctrinam retinent, & credunt: hoc ergo modo definitur ecclesia, per veram doctrinam: attamen ad eam discernendam inter alias religiones falsas tale signum per se solum non sufficit, oportebit enim querere aliud ad discernendam veram doctrinam à falsa: omnes quippe hæretici gloriantur se veram doctrinam retinere. Quare ex ipsa sola doctrina, nullus potest evidenter convinci, si aliis signis non utamur, quod etiam Augustinus indicat libro contra epistolam Fundamenti cap. 4. Quod si loquamur non de iudicio evidente (evidentia scilicet credibilitatis) sed de iudicio fidei: potius ex veræ ecclesiæ autoritate de vera doctrina debemus iudicare, quam è contra ecclesiam ex doctrina, ut Augustinus supra cap. 5. docet, & in libro de utilitate credendi cap. 14. Irenæus lib. 3. cap. 4. Tertull. de præscriptionibus hæreticorum, & in sequenti bus latè dicemus: omnes ergo hæretici.

3. Dico primo fieri posse evidenter credibile, quænam hominum congregatio sit vera Christi ecclesia. Probatur. Supponendum ex dictis, illam esse veram Christi ecclesiam, quæ veram Christi doctrinam integrè, & sine errore credit ac prædicat; fieri autem potest evidenter credibile, quæ sit vera fides, & doctrina, ut supra ostensum est disput. 4. section. 3. prætereaque evidenter constare quænam congregatio illam doctrinam profiteatur, & credat, hoc enim ad sensum constare potest, ut ex dictis sectione præcedenti patet. Est siquidem non solum evidenter credibile, sed verè etiam evidenter verum, ab ea congregatione verè teneri doctrinam illam, quam exterius omnia membra oris confessione, & Dei cultu & obedientia profitentur: quare &c. Porro hæc eadem conclusio manifestior erit ex sequenti.

4. Dico ergo secundò: evidenter credibile est, ac positum nonnullis fidei principiis, evidenter verum, hanc congregationem, quæ nunc sub obedientia Gregorij XIV. in fide Christi, & Petri existit, esse veram Ecclesiam, quæ à Christi institutione semper in eadem fide perseverat sub obedientia successoris Petri pro tempore existentis: & quæ simili modo per continuam successionem usque ad finem mundi durabit. Est conclusio mihi certa, quæ sufficienter probari posset illis signis veræ doctrinæ, & fidei, quæ supra adducta sunt: patebit enim evidenter legenti, illa signa solum reperiri in ea doctrina, quam Ecclesia Romana profiteatur. Vnde eadem evidentia concluditur, hanc esse veram ecclesiam.

5. Sed præterea arguo ex proprietatibus veræ ecclesiæ supra tractatis in sect. 7. quas hæretici non negant, cum ex Scriptura aperte colligantur. Ex illo ergo Catholica attributo tripliciter arguit Augustinus lib. contra epistolam Fundamenti c. 4. Etenim quantum hæretici omnes (ut tibi tradit) veram ecclesiam sibi usurpent, si tamen à paganis, vel quibusvis aliis, ubi sit Catholica ecclesia interrogentur non audent sua conuenticula designare, quia Catholica Ecclesia per totum mundum diffusa est. Secundò ex duratione: nam sola hæc congregatio invenitur perpetua, reliquæ nuper inceperunt, ac quotidie mutantur, prout satis profectur idem Augustinus libro 3. de Baptismo cap. secundo, & in

In quo discipulorum.

Assert. 2.

Assert. 2.

Vnde probatur in primis possit.

Probat eandem Augustinus ex attributo Catholica.

Pfal. 57. indicantq; Hieron. contra Luciferian. Hilarius sexto de Trinitate ante medium. Optat. 2. cōtra Parmen. Et faciunt dicta alibi d. 4. sect. 4. n. 7. de signis hæresis. Videatur quoq; Niceph. libro 4. cap. 5. Et huc spectat etiam argumentum illud, scilicet à Patribus repetitum, quod ex perpetua successione Romanorum Episcoporum, eandem in sede Petri colentium fidem, eademq; potestate, & dignitate vrentium sumitur: nam sicut manifestum est eos continenter Petro successisse: ita eam ecclesiam, quæ tali Episcopo coniuncta, & subiecta est, illi ecclesiæ succedere constat, quæ sub Petro fuit: hoc nimirum argumento vtitur Augustinus de utilitate credendi cap. decimo septimo, & epistola 165. ad Gerosum, & in Psalm. contra partem Donati. Tertullian. de præscriptionibus hæreticorum. Optatus secundo contra Parmenian. propterea q; Epiphanius hæc est 27. Irenæus lib. 3. cap. 3. Euseb. Nicephor. & alij catholici historiographi diligentissime observarunt hanc non intermissam Episcoporum Romanorum seriem: quod plurimum ad veritatem ecclesiæ demonstrandam prodesse intellexerunt. Tertium argumentum Augustini ex eadē proprietate, est consensus populorum, & gentium: à tempore enim Apostolorum in omnes ferè orbis provincias, quæ tunc erant exploratæ, vera Christi ecclesia introducta est, ut constat ex Patribus, qui ferè ab illis temporibus scripserunt. Irenæo lib. 1. c. 3. Tertulliano libro contra Iudæos cap. 3. Cyprian. libro de unitate ecclesiæ, Athanas. libro de humanitate Verbi, Chrysostomo, & Hieron. Matth. 24. Augustino epistola 28. & 80. Leone Papa sermone primo de Spiritu Sancto, qui omnes de ea profectio ecclesiæ loquuntur, quæ ad sua usq; tempora in communione, & obedientia Romani Pontificis duravit: eandem verò postea permanisse usque ad tempora Gregorij cum eadem consensione omnium populorum, constat ex eius epistolis ad plerosque Orientis, & Occidentis Episcopos. Videriq; potest etiam Beda lib. 6. in Cant. cap. 6. Eademq; ratione, & modo fuisse continuatam usque ad tempora Bernardi constat ex eius libris ad Eugen. Et ex libro secundo eius vitæ in c. 7. Idem possumus nostro hoc tempore experimento probare: nam licet hæreses, & alia infidelitatis genera multas regiones occupaverint: vix tamen vlla regio exeat, in qua non inveniatur multi, qui ad hanc ecclesiam pertineant: nulla autem fuit hæreticorum secta, quæ vna manens, & sibi consentiens multis populis fuerit persuasa: nam cum primum incipit hæresis, ita variatur, atque diuiditur, ut iam non propagetur falsa religio, sed nova creetur: quod bene ponderavit Augustinus libro de pastoribus cap. 8. qui de eadem ratione videndus est in lib. de unitate ecclesiæ c. 14. de utilitate credendi c. 14. & 17.

Quarta probatio ex attributo, vna.

6. Quarta ratio sumitur ex alio ecclesiæ attributo, scilicet, *Vna*: consistit autem unitas hæc, ut supra vidimus, primo, & per se in consensione in eandem fidem, catholicamque doctrinam, cum antiqua Apostolorum ecclesia: ostensum est autem similiter superius, in ecclesia Romana, vno veluti ore membra eius omnia in eadem veritate Catholicas convenire, & cum tota antiquitate in eandem fidem conspirare: congregationes autem hæreticorum, non item: cum & nuper inceperint, & inter se non consensiant, nec multo tempore in vna credulitate perseverent: quod certe ex eo oritur necessarium quia viam vnam non sequuntur, & animatam suæ fidei regulam non habent, sed nudam scripturam, quam eorum quisque pro suo arbitratu amplectitur, & interpretatur: ex quo confirmari potest hæc ratio: nam vnum ex præcipuis signis veræ, atque vnius ecclesiæ Christi est, vni capiti Christi Vicario vniuersaliq; pastori copulari, cui in rebus fidei, & morum obediat, hæc enim coniunctione, nihil ma-

gis necessarium est ad ecclesiæ unitatem, & stabilitatem, ut tradit Cyprian. lib. 1. epist. 3. & lib. 4. epistola 8. & libro de unitate ecclesiæ, nosque ex parte in superioribus docuimus, atque ex parte demonstrabimus in sequentibus: & ea quæ in hæreticis ipsis experimur: huius rei sufficientem faciunt fidem. Quia enim ab hoc capite distincti sunt non solum in fide inter se (ne dum à nobis) sunt diuisi, sed nihil ferè eorum retinent, quæ ad unitatem ecclesiæ, & ornamentum maxime necessaria sunt, qualis est concordia in eodem vsu ritumque sacramentorum, eodem sacrificio, in Dei cultu, in præcipuis moribus &c.

7. Quinta ratio sumitur ex ecclesiæ *Sanctitate*, quæ plurima, quæ de hac re dici poterant, supra cum de credibilitate fidei disp. 4. sect. 3. & sequentibus ageremus insinuauimus. Primum igitur ecclesiæ *Sanctitas*, in rectissima ac purissima institutione consistit, est autem euidens ecclesiam, quam veram esse demonstramus, omnino integram, & sanam doctrinam in his, quæ ad mores spectant, continere. Neque aliquid in eius institutione reprehendi posse, quod naturali iuri contrarium sit. Inus etiam, quæ ad cultum Dei spectant, summam exercet pietatem, iustitiam etiam, & misericordiam erga proximos; docet temperantiam, & castitatem, & cæteras perfectas virtutes commendat, quod in nullo paganorum, aut hæreticorum ritu integrè feruari, & supra ostendimus, & per se constat satis. Deinde si de personarum sanctitate loquamur, quæ in ecclesia hac multos esse peccatores non negemus: attamen euidentissimum est, in nulla alia congregatione reperiri viros tantæ religionis, & sanctitatis præcellentes: qua de re videndus August. libro de moribus ecclesiæ cap. 31. & quæ citata disp. 4. dicta sunt.

8. Sexta ratio sumi potest ex alio ecclesiæ attributo, quod fit *Apostolica*. sed hæc ferè ad rationes superiores reuocari potest. Est scilicet, *Apostolica*, quia doctrinam Apostolorum retinet: quia ab Apostolis legitima successione descendit, quæ duo in hanc solam ecclesiam convenire iam ostensum est. De quo argumento lege Irenæum lib. 3. c. 43. & August. q. 110. in nouum & vetus testamentum.

9. Septima ratio ducitur ex donis, quæ in vera Dei ecclesia reperiri oportet, qualis est vera prophetia, donumque miraculorum, nam hæc à solo Deo esse certum est, & in testimonium veræ doctrinæ præcipue dari, quæ tamen dona in hac sola ecclesia verè, & propriè reperiri illa disp. 4. de credibilitate fidei ostendimus. Vtut verò hoc argumento Augustinus citato cap. 4. contra epistolam Fundamenti.

10. Octava ratio sumi potest ex optimo ordine, & gubernatione Ecclesiæ, probatum enim supra est in sect. 5. veram Christi ecclesiam esse corpus organicum, & optimè compositum, membrisque distinctum, & ordinatum, quæ quidem omnia in hac, quam confirmamus, ecclesia, reperuntur. Alij nanque in ea sunt Episcopi, & pastores: alij autem oues, quidam sunt Sacerdotes, quidam vero laici. Alia est Ecclesiastica potestas, alia ciuilis: varii denique sunt gradus, & ordines: omnes porro vnum agnoscunt caput, à quo generale influentiam recipiunt: sunt præterea in hac ipsa ecclesia diuersi illi hominum status, quos Diuus Dionysius, & Patres alij in vera Christi ecclesia distinxerunt. Quidam enim communi via mandatorum incedunt, quidam perfectionis viam proficiunt, quidam denique in perfectiori statu sunt constituti, & eorum munera exercent. In vna etiam ecclesia inueniri debent templa, sacrificia, orationes publicæ, & priuatæ, quæ omnia in Romana ecclesia decentissimè constituta esse constat manifestè. Quibus omnibus, orbata esse hæreticorum conuenticula, manifestum est.

Consuetudo

Probatio 7. ex attributo, Sancta.

6. ex attributo Apostolica.

Septima ex donis in vera Ecclesia reperitis.

Octava ex optimo gubernatione Ecclesiæ.

est, quam ut id verbis sit prosequendum. Illud tam en præcipue obseruandum est, quod Turrian. in suo libro de Ecclesia latissime contra hæreticos vrger, necessarium fatendum illis esse, carere se veris Episcopis, & pastoribus, & consequenter vera ecclesia, quæ sine Episcopo esse nullo modo potest, ut Cypri. libro 4. epistola 4. Et Hiero. cont. Luciferian. recte confirmat: nam grex pastore destitutus illico perit Ioan. 10. & Marc. 14. ex Zachar. 13. Episcopi autem sunt ecclesiæ pastores, Ioannis ultimo, Acto- rum 20. & ad Ephes. 4. Iam quod inter hæreticos præcipue à Luthero, ac deinceps nulli sunt veri Episcopi liquido constat, quia nullus est verus Episcopus, nisi qui Apostolis ratione potestatis, ordinis, seu consecrationis, vel etiam iurisdictionis, succedit, utroque autem modo succeditur Apostolis in ecclesia Romana, non item inter hos hæreticos; e- enim Episcopus, quoad consecrationem, & ordinem Apostolis tunc succedit, cum vel ab ipsis, vel ab iis, quos ipsi consecrarunt aut proximè, & immediatè, aut mediatè, & per consecrationum successionem, ordinatus est, Christus enim Apostolis, & qui illis succederent creando, tradidit potestatem, ut huiusmodi traditione, & successione, verum ecclesiæ regimen permaneret. Vnde, & Paulus ipse, qui immediatè à Christo vocatus est, per veros nihilominus ecclesiæ ministros, & Baptismum, & ordinem suscepit, ut patet Actorum 9. & 13. & ad Galat. 1. Similiter de potestate iurisdictionis censendum est: omnis enim spiritualis, & ecclesiastica iurisdic- tio in Apostolis fuit, siue omnes illi eam immediatè à Christo habuerint, siue solus Petrus, & alij per Episcopos, quod alibi disputandum est. Iam igitur nulla esse potest episcopalis dignitas, & sedes, nisi quæ vel ab Apostolis ipsis, vel ab habente Apostolicam potestatem, instituta est, & ab eis legitima successione descendit, huiusmodi autem esse eos Episcopos, qui in ecclesia Romana sunt, & persefat, & ex superioribus etiam liquet, inter hæreticos autem non creati veros Episcopos constat, tum quia aut à veris Episcopis non consecrantur, aut veram rationem huiusmodi consecrationis non seruant: tum quia novas ipsi episcopales sedes sibi erexerunt, quæ nunquam antea ad eam dignitatem fuerant erectæ. Lege Turrian. supra, & Per. Sor. in confessione catho- lica c. 62. Lindan. in Panoplia. libro 4. c. 81. Ad hanc rationem, quæ nimirum ex optimo ordine, & gubernatione ecclesiæ sumitur, confirmandam, valent ea, quæ de temporibus Iuliani Apostatæ historiæ referunt, qui ut idolorum cultum, & falsam gentium sectam persuaaderet, sectatores suos ordi- nem, & regimen ecclesiæ catholice imitari persua- debat. Vide Niceph. libro decimo capite vigeſimo primo.

Consulatur
ambrosius de
parit. disp.
11. sect. 3. n.
30. & disp.
11. sect. 1. de
consuet. disp.
1. sect. 2. in
defens. fidei
lib. 1. c. 6.

Consulatur
etiam salm.
in acta Apo-
stol. 11. c. 11.

Confirm.
11. Nona ratio erui potest ex legitimo vsu sacra-
mentorum, quauis enim quibusdam Catholicis
videatur, hanc notam non requiri in vera ecclesia:
nam tempore Cypriani quæ in Africa erat sacra-
mento Baptismi abutebatur rebaptizando, scili-
cet, baptizatos ab hæreticis, cum tamen ibi vera
existeret ecclesia, ut Augustinus ait libro sexto de
Baptismo capite septimo. Hieronymi. contra Luci-
ferian. similiter Corinthiorum ecclesia non sincerè
trahabat sacramentum eucharistie, nec tamen
propterea vera ecclesia non erat, & patet 1. Corint.
11. Nihilominus de vniuersali, & catholica ecclesia
loquendo, non potest illa carere vero sacramento-
rum vsu, saltem quoad ea, quæ substantiam sacra-
mentorum attingunt, & ad veram doctrinam de
legitimo eorum vsu præceptisque necessariis spe-
ctantem pertinent: quauis in aliqua parte ec-
clesiæ possit interdum ob ignorantiam inuinci-
bilem in aliquo sacramentorum ritu errari, vel
certè ex prauitate morum, alicuius sacramenti v-
sum non conuenienter exerceri, ut adductis exem-

Nota prob.
ex legitimo
vsu sacra-
mentorum.

plis benè probatur. Quod autem nos tradimus cer-
tum eria esse debet: quoniã alias tota vera Christi
ecclesia posset aut in vera fide, aut in necessariis ad
salutem decipi, quod & supra ostensum est, & in se-
quentibus etiam ostenderetur impossibile, iam verò,
dictum sacramentorum legitimum vsu in Roma-
na ecclesia retineri, probari hoc loco breuiter non
potest: in propriis verò locis singulorum sacramen-
torum ex illis principiis fidei, & scripturis, & cõdi-
tionibus manifestè contra hæreticos conuincitur,
vbi etiam ostenditur, novos hæreticos in hac parte
maximè deficere, ac licet in ea non erraret, haud sa-
tis fore, ad veram ecclesiam apud ipsos comprobã-
dam: nam hæc eius nota necessaria quidem est, non
tamen sufficiens.

12. Decima Ratio haberi potest ex legitimo vsu
scripturarum, quem necessarium esse in vera eccle-
sia, ne hæretici ipsi negant: eos autem illo care-
re, euidenter ex supradictis de credibilitate fidei con-
stare potest: nam ad suam libidinem scripturas mu-
tilant: & quam volunt partè amplectuntur, quam
verò sentiant cum sua falsa doctrina apertissime
pugnare reiciunt. In exponendis præterea scri-
pturis, suo tantum iudicio nituntur. Vnde fit, ut o-
mnem prorsus scripturarum vim, & auctoritatem
eneruent. Ecclesia verò catholica in vtraque re per-
petuam traditionem, & Patrum consensionem, ali-
asq; fidei regulas certissimas obseruat, & sequitur,
& hic est sensus Augustini & Chrysostomi, quos ut
in principio dixi, hæretici in suum fauorem appel-
lant, quauis testimonium illud Chrysostom. ex
imperfecto opere sumptum sit, cuius author igno-
ratur. Eandem rationem prosequitur Diuus Gre-
gor. 20. moral. cap. 7. & Tertullian. de præscrip-
tionibus hæreticorum, Cyprianus de vnitare eccle-
siæ, & magna licet breuitate, summa tamen elo-
quentia, & sanctitate, Pater Edmundus Campian.
in suo illo aureo libello in causa fidei, ratione pri-
ma, & secunda, quem eo ipso anno 1581. antequam
pro Romana quidem religione, prætextu autem
perduellionis mactaretur, Angliæ Academiis ob-
tulerat.

Ultima præ-
batio ex legiti-
mo via
scriptur.

13. Dico tertio. Catholica fide tenendum est,
hanc certam, & indiuiduam hominum congrega-
tionem, quæ Romanam fidem profiteretur, & cum
Pontifice Romano coniuncta est, esse veram Christi
Ecclesiam Catholicam. Probatur primum, ex sym-
bolo Apostolorum constat tengeri nos ad credendum
veram Christi Ecclesiam catholicam: quod au-
tem non satis sit eam confusè & vniuersè credere,
sed oportet determinate, & in indiuiduo, ita osten-
ditur. Nam tenemur credere ea, quæ vera ecclesia
credit, hoc autem est impossibile, nisi certa ecclesia
in particulari credatur, si enim de quacunque in in-
diuiduo dubitare licet, de cuiuscunque etiam pro-
pria doctrina fas erit dubitare: idque solum confu-
se certum erit, doctrinam aliquam esse veram.
Confirmatur ex perpetua traditione, & sensu Pa-
trum, omnes enim ecclesiam suo tempore existen-
tem, habentem eas proprietates, quas Romana
habet, legitimaque traditione succedit, certa fide
credebant esse veram Christi ecclesiam, & hæreti-
cum iudicabant, qui se ab illa separasset, hocque
modo interpretabantur articulum symboli. Credo
in vnam sanctam Ecclesiam Catholicam: non de ecclesia
abstracta, aut inuisa, sed de ea, cui suo vnusquisq;
tempore tenetur credere, & obedire, quàm inter-
pretationem Catechismus Pij V. rectè prosequitur.
Tandem de fide est ibi esse veram ecclesiam, vbi est
integra fidei doctrina, sed est etiam fide certum
doctrinam hanc quam hæc ecclesia in indiuiduo
retinet, esse veram, & integram Christi doctrinam:
ergo.

Assert. 3.

Probatur.

Confirm. 1.

Confirm. 2.

Obiectio
quæ multi-
pliciter dis-
solvitur.

14. Tota verò difficultas in præſenti est, quia
nunquã Deus reuelauit hæc numero ecclesiam verã
esse,

esse, nec id Apostoli docuerunt: sed de Ecclesia, tantum quæ suo tempore fuit, nec in Scriptura tale aliquid continetur, nec alia certa reuelatione constat: non est ergo hæc res de fide, sed, vt maximè, conclusio Theologica. Respondeo primò Apostolorum Ecclesiam & nostram, vnam & eandem esse, ac proinde qui illam esse veram ecclesiam reuelauit, idem de hac nostra voluit manifestum: omnia siquidem ea loca, in quibus Scriptura docet, ecclesiam perpetuam, non de illa tantum loquuntur, quæ tempore Apostolorum extitit, vel nunc existit, sed de illa prorsus quæ tota temporum successione eadem perseverat. Secundò hanc esse veram ecclesiam, quam nos dicimus, non ex vi alicuius syllogismi, sed per immediatam reuelationem credimus, quæ sufficienter nobis proponitur per euidentia signa credibilitatis, vt ostendimus suo loco: itaque intelligendum est, Deum à principio reuelasse, & per Apostolos docuisse eam esse eius ecclesiam, quæ euidentibus signis, modo iam exposito, visibilis, & credibilis pro diuersitate temporum conspicitur. Tertiò hoc idem perpetua traditione, & communi Patrum consensione habetur: quam traditionem esse infallibilem regulam fidei, supra docuimus, quauis enim Patres non loquantur de his hominibus in indiuiduo, qui nunc sunt, loquuntur tamen formaliter de hac numero Ecclesia, & congregatione habente eas proprietates, quas ipsorum tempore ecclesia habebat. Quartò ipsa ecclesia se ipsam proponit, vt veram, & quia sufficienter, & euidenter proponitur: ideo obligat ad credendam talem veritatem non minus, quam cæteras ad veram fidem pertinentes: quemadmodum verus Propheta, qui sufficienter proponit, res sibi à Deo reuelatas, consequenter proponit sufficienter se esse verum Prophetam. Denig sicut Iudæi tenebantur credere futurum esse verum Messiam, eum hominem, in quo implerentur omnia, quæ de Messia erant prædicta à Prophetis, & postea aperte videntes impleta esse illa omnia, in hoc homine Christo, tenebantur credere hunc ipsum hominem esse illum Messiam promissum, & iam hoc sufficienter illis reuelatur, quauis non essent alia miracula, nec alia signa: ita, &c. De autoritate Ecclesie circa res fidei quæ explicanda hoc loco sequebatur, iam superius disp. 5. à sect. 5. tractatum est.

DISPUTATIO DECIMA.

De Summo Pontifice.

Explicuimus disputatione præcedente totam Ecclesie rationem, & regiminis formam, quam Monarchicam esse conclusimus, sequitur vt de Monarcha ipso, ac supremo Pastore disseramus. Quoniam verò in superioribus iam ostensum est, id caput, & necessarium esse in Ecclesia, & à Christo Domino institutum, eo generatim posito, progredimur ad demonstrandum, in quonam homine hanc dignitatem constituerit, in quibus deinceps perpetua successione durauerit, in quo tandem hodie perseveret, ac modo similes semper perseverabit. Disputant verò de hoc argumento imprimis authores ii, quos præcedenti disput. meminimus. D. Thom. 2. 2. quæst. 5. art. 50. lib. 4. contra Gent. cap. 76. & in Opusc. de regimine Principum, si eius est. Et in Opusc. contra errores Græcorum, Theologi in 4. agendo de clauibus. Recentiores contra Lutheranos. Turrian. contra Sadelem. Bellar. tom. 1. tota controuersia 3. Valent. controuers. 1. libro 8. Salmeron. tom. 4. part. 3. à tractatu 1. vsq. ad 5. & in Acta Apostol. à tract. 62. Videri quoque potest Molina de iustit. tract. 5. disput. 4. vbi quoddam alios adducit in nu. 8. Addi possunt iurisperi-

Videri etiam
possunt dicta
superius in
dis. 5. sect. 2.
& in defens.
fidei lib. 3.
& nonnulla
lib. 4. de leg.
gib. à prin-
cipio.

ti in tom. 13. Tractatum part. 1. & 2. speciatim Michael de Anin.

SECTIO I.

An Christus Dominus vniuersalem Ecclesiam curam Petro concesserit, atq. adeo An Petrus fuerit in terris primus Christi Vicarius, & vniuersalis Ecclesie Pontifex & Pastor.

1. Ostendimus superiori disputatione variis modis in quæstione hac ab hæreticis erratū fuisse, quorum placita sacis confutauimus; in sequentibusque veritatem confirmando, iterum ea impugnabimus: illis ergo prætermisissis. Dico primò. Omnes Apostoli acceperunt à Christo Domino iurisdictionem, & spirituales potestates, in totam Ecclesiam, & in totum orbem. Conclusio est certa, & communis, quæ patet primò ex Scriptura Matth. 18. Quæcumque alligaueritis, &c. quamquam enim Origenes, Theophilact. & alij verba hæc, non de spirituali iurisdictione Sacerdotum, sed de actu correctionis fraternæ, & remissionis iniuriarum interpretentur, attamen literalis sensus est de potestate clauium: reddit enim Christus Dominus rationem, quare is, qui ecclesiam, id est Pastores ecclesie non audit, habendus sit tanquam Ethnicus, & publicanus: quia nimirum Pastores ecclesie habituri erant potestatem ad præcipiendum, excommunicandum, solvendum, & ligandum. Ita Hilarius, Anselmus, & alij expostores ibi, & August. tractatu 26. & 49. in Ioann. Verum quidem est eo loco Christum Dominum non dedisse potestatem Apostolis, sed promississe, vel prædixisse fore, vt haberent illam: quod notauit Turrecremat. libro 2. summæ cap. 77. hoc tamen sufficit intentioni nostræ: nam Christus promissionem impleuit Ioann. 20. Sicut misi me Pater, & ego mitto vos, quem locum Cyril. & Chrysostomus in hunc sensum exponunt, & eandem vim habent verba illa Matth. ultimo, & Marc. ultim. Data est mihi omnis potestas, &c. Confirmatur quoniam constat ex Scriptura omnes Apostolos ab ipso Christo Domino Apostolicam dignitatem acceperisse Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6. Ioan. 20. ad Galat. 1. & 2. ad Eph. 4. & 1. Corinth. 12. de ratione autem dignitatis Apostolicæ est iurdictio, & potestas spiritualis in vniuersum populum fidelem, vt D. Thom. notat primæ Corinth. 12. Et ad Galat. 1. vbi Paulus etiam asseuerat se non ab Apostolis, sed à Christo potestatem acceperisse in vniuersum orbem, eo quod ab illo fuerit Apostolus constitutus: quare &c. Secundò principaliter patet conclusio ex Patribus, qui hanc conclusionem sæpe affirmant, & in illius sensu non rarè pronuntiant Apostolos fuisse dignitate pares. Ita Anaclet. Papa epistola 3. habetur cap. In nouo Testamento 21. d. Leo Papa serm. 3. in anniuersario assumptionis suæ, Cyprian. lib. de vniuersitate ecclesie, habetur cap. Loquitur 24. quæst. 1. Hieronym. in id ad Galat. 2. Restitui ei in faciem, habetur cap. Paulus 2. quæst. 7. vbi Gratian. explicat de æqualitate Sanctitatis, sed non rectè, id enim, neque sciri potest, neque fortasse verum est. Rursus Hieronym. 1. contra Iovin. Hilar. 6. de Trinit. paulo post medium, Vigil Papa in epist. de eret. cap. 7. Tertiò probatur assertio ex effectibus: legimus namq. Apostolos generaliter quascumque mundi partes peragrassè, & presbyteros, & Episcopos constituisse, & ordinasse, vt constat ex Actis Apostolorum, & epistolis Pauli, qui Ephesi Timotheum consecrauit, Titum constituit Cretæ, & de aliis non paucis videri potest Niceph. libro 2. & 3. per multa capita. Exerceuerunt præterea actus varios iurisdictionis, cuiusmodi sunt excommunicare,

Probat. 1.
ex Script.

Confir.

Probat. 2.
ex patrib.

Probat. 3.
à posteriori.